

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Studijní program: *Sociální péče*

Studijní obor: *Sociální pedagog*

Kód oboru: *7502R010*

Název bakalářské práce:

PŘÍPRAVA ODSOUZENÝCH NA PROPUŠTĚNÍ Z VÝKONU TRESTU ODNĚTÍ SVOBVODY

Preparing the Prisoners to Parole

Autor:

Petra Balášová

U Pivovaru 357

357 51 Kynšperk nad Ohří

Podpis autora: _____

Vedoucí práce: *Mgr. Květuše Sluková*

Počet:

stran	obrázků	tabulek	grafů	zdrojů	příloh
50	15	16	32	15	2 + 1 CD

CD obsahuje **celé** znění bakalářské práce.

V Kynšperku nad Ohří dne: 30. 3. 2006

TU v Liberci, Fakulta pedagogická

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta:	Petra Balášová
Adresa:	U Pivovaru 357, 357 51 Kynšperk nad Ohří
Bakalářský studijní program:	Sociální péče
Studijní obor:	Sociální pedagog
Název bakalářské práce:	Příprava odsouzených na propuštění z výkonu trestu odnětí svobody
Název BP v angličtině:	Preparing the Prisoners to Parole
Vedoucí práce:	Mgr. Květuše Sluková
Termín odevzdání:	30. 04. 2006
V Liberci dne :	28. 01. 2005

.....
vedoucí bakalářské práce

.....
děkan FP TUL

.....
vedoucí KSS

Převzal (student): Petra Balášová

Datum: 28. 01. 2005

Podpis studenta: .....

Charakteristika práce:

Bakalářská práce se zabývá teoreticky i prakticky problematikou přípravy odsouzených na propuštění z výkonu trestu odnětí svobody ve Věznici Kynšperk nad Ohří.

Cíl práce:

Cílem praktické práce je pomocí dotazníku porovnat možnosti začlenění do společnosti odsouzených prvotrestaných a odsouzených recidivistů.

Předpoklad práce:

Předpokladem je teoretická i praktická znalost problematiky výkonu trestu odnětí svobody, včetně přípravy odsouzených na propuštění z výkonu trestu odnětí svobody.

Znalost spolupráce s orgány a institucemi participující na postpenitenciární péči.

Hlavní použité metody:

Studium dokumentace

Nestandardizovaný dotazník

Základní literatura:

MOTLOCH, J. *Trestní předpisy 2002*. 1.vyd. Ostrava: Sagit, 2002. 288 s. ISBN 80-7208-253-1.

NOVOSAD, L. *Základy teorie a metod sociální práce 1. díl*. 1. vyd. Liberec: TUL, 2003. 48 s. ISBN 80-7083-687-3.

NOVOSAD, L. *Základy teorie a metod sociální práce 2. díl*. 1. vyd. Liberec: TUL, 2004. 91 s. ISBN 80-7083-890-6.

SOCHŮREK, J. *Vybrané kapitoly ze sociální patologie 1. díl*. 1. vyd. Liberec: TUL, 2001. 81 s. ISBN 80-7083-494-3.

SOCHŮREK, J. *Vybrané kapitoly ze sociální patologie 2. díl*. 1. vyd. Liberec: TUL, 2001. 47 s. ISBN 80-7083-495-1.

ŠVINGALOVÁ, D. *Kapitoly z psychologie 1. díl*. 1. vyd. Liberec: TUL, 2002. 92 s. ISBN 80-7083-613-X.

ŠVINGALOVÁ, D., PEŠATOVÁ, I. *Přehled současných sociálních služeb*. 1. vyd. Liberec: TUL, 2003. 21 s. ISBN 80-7083-754-3.

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. vyd. Praha: Portál, 2002. 444 s. ISBN 80-7178-678-0.

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pracovníky policie a vězeňské služby 2. díl*. 1. vyd. Liberec: TUL, 2003. 102 s. ISBN 80-7083-703-9.

Metodika poskytování peněžitých dávek podle § 54 Vyhl. MPSV.č. 182/1991 Sb.

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 378/2004 Sb. – Řád výkonu trestu odnětí svobody.

Zákon č. 169/199 Sb.- O výkonu trestu odnětí svobody.

Prohlášení

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom(a) povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Datum : 30. 03. 2006

Podpis: .....

Balášová Petra

Poděkování:

Chtěla bych poděkovat především vedoucí práce Mgr. Slukové, která se spolupodílela na vytvoření bakalářské práce svými cennými radami a konstruktivními připomínkami.

Dále bych chtěla poděkovat vedení Věznice Kynšperk nad Ohří za vytvoření podmínek k realizaci mé práce a všem, kteří mi pomohli svou radou, svým vstřícným přístupem a trpělivostí.

Název BP : *Příprava odsouzených na propuštění z výkonu trestu odnětí svobody*

Název BP: *Preparing the Prisoners to Parole*

Jméno a příjmení autora: *Petra Balášová*

Akademický rok odevzdání BP: *2005/2006*

Vedoucí BP: *Mgr. Květuše Sluková*

Resumé

Bakalářská práce se zabývala problematikou přípravy odsouzených na propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Cílem práce bylo zjistit, jaké mají propuštění odsouzení zázemí po výkonu trestu odnětí svobody a zda jim v plynulém přechodu do civilního života pomohl program zacházení. Práci tvořily dvě části. Jednalo se o část teoretickou, která pomocí zpracování literárních pramenů popisovala instituce, které spolupracují na přípravě odsouzených na propuštění z výkonu trestu. Praktická část pomocí dotazníku zjišťovala rozdíly sociálního zázemí mezi 15 recidivujícími odsouzenými a 15 odsouzenými, kteří jsou ve výkonu trestu poprvé. Výsledky práce ukázaly, že je nutné najít motivaci pro recidivující odsouzené, která by zajistila větší iniciativu při aktivitách spojených s přípravou na vedení řádného života po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody.

Klíčová slova

Věznice Kynšperk nad Ohří, výstupy, instituce participující na postpenitenciární péči, program zacházení, odsouzení prvotrestaní, recidivisté.

Summary

The bachelor's work dealt with the problems of preparation of those sentenced to be released from prison. The aim of the work was to ascertain the chances of newly released prisoners in the outside world and if the program of prison was of any help in reintegrating them to the mainstream society. The work is divided into two parts. The first part dealt with the problem theoretically, which meant describing the reintegration institutions that co-operate on preparing of prisoners for life outside prison based on relevant literature. The second part dealt with the problem practically, which meant distributing a questionnaire to 15 habitual offenders and 15 offenders being in prison for the first time in lifetime. The result of the work showed the necessity to motivate habitual offenders to be more initiative in preparing themselves for reintegration to mainstream society after being released.

Obsah

1	ÚVOD	8
2	TEORETICKÁ ČÁST.....	8
2.1.	Věznice Kynšperk nad Ohří	8
2.2.	Typy výstupů.....	9
2.2.1	Občané České republiky.....	10
2.3	Spolupracující instituce	10
2.3.1	Sociální kurátoři	10
2.3.2	Probační a mediační služba	13
2.3.3	Městský úřad	14
2.3.4	Úřad práce	15
2.3.5	Neziskové vládní organizace.....	16
2.4	Program zacházení	17
2.4.1	Sociální poradenství	18
2.4.2	Vzdělávací aktivity.....	19
2.4.3	Zájmové aktivity	20
2.4.4	Sebeobslužné aktivity.....	21
2.4.5	Pracovní aktivity	22
2.4.6	Duchovní služba.....	23
2.4.7	Výstupní oddělení	24
3	PRAKTICKÁ ČÁST	27
3.1	Cíl praktické části	27
3.2	Použité metody	27
3.3	Výběr a základní charakteristika vyšetřovaného souboru.....	28
3.4	Popis metod	30
3.5	Stanovení předpokladů	31
3.6	Výsledky a jejich interpretace	32
4	VYHODNOCENÍ PŘEDPOKLADŮ	48
5	NÁVRH OPATŘENÍ.....	49
6	ZÁVĚR.....	49
7	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	50
8	SEZNAM PŘÍLOH	50
9	PŘÍLOHY	51

1 ÚVOD

V této práci popíše autorka práce spolupráci sociálních pracovníků Věznice Kynšperk nad Ohří, odsouzených, sociálních kurátorů a ostatních účastníků, kteří se podílí na přípravě odsouzených na propuštění z výkonu trestu odnětí svobody.

V teoretické části se pozastaví u každé profese a instituce, která se na této přípravě podílí. Vysvětlí její činnost a zhodnotí jaký přínos má pro plynulý přechod odsouzených z výkonu trestu do civilního života.

Praktická část se zaměří na výzkum, který by měl přiblížit jaké zázemí mají odsouzení po výkonu trestu odnětí svobody. Jaký je v tomto ohledu rozdíl mezi odsouzenými, kteří jsou ve výkonu trestu poprvé a odsouzenými, kteří se do věznic vrací.

Cílovou skupinou pro výzkum jsou odsouzení z Věznice Kynšperk nad Ohří, kde autorka práce vykonává 6 let funkci sociální pracovníce. Celkem v této věznici pracuje 11 let. Prvních pět let pracovala na správním oddělení věznice jako správní referent.

Prvním předpokladem je, že odsouzení prvotrestaní nemají po výkonu trestu odnětí svobody narušené sociální zázemí na rozdíl od recidivujících odsouzených.

Druhým předpokladem je, že skupina prvotrestaných věří, že využitím programu zacházení se lépe připraví na plynulý přechod z výkonu trestu na svobodu.

2 TEORETICKÁ ČÁST

2.1. Věznice Kynšperk nad Ohří

Objekt Věznice Kynšperk nad Ohří se nachází v katastrálním území obce Zlatá u města Kynšperk nad Ohří v okrese Sokolov.

Areál byl původně v 70. letech budován pro Armádu ČR jako vojenský útvar. V roce 1995 byl objekt kasáren bezplatně převeden do užívání Vězeňské služby ČR. Převzetí celého komplexu se uskutečnilo dne 30. 7. 1995.

Okamžitě byly zahájeny rekonstrukce některých z objektů na ubytovny odsouzených, pro umístění asi 120 odsouzených mužů, s umístěním do konce roku 1995. Dne 1. 1. 2000, byla Nařízením MS č. 4 ustanovena samostatná Věznice Kynšperk nad Ohří.

K 1. 1. 1996 byla zprovozněna budova správy věznice, zdravotnické středisko, kuchyňský blok s vývařovnou a jedna z ubytoven odsouzených, kde bylo umístěno zhruba 120 odsouzených.

V nejbližší době se očekává změna kategorie věznice na věznici s ostrahou. Vše je závislé na objemu přidělených finančních prostředků.

V současné době je ve věznici umístěno cca 440 odsouzených mužů v kategorii „dozor“. Ve věznici jsou odsouzení zaměstnání ve vnitřní režii věznice- údržba, kuchyň, úklid a dále jsou zde tři pracoviště. Jedno je pro výrobu propagačního materiálu, druhé je pracoviště pro zpracování textilního materiálu a třetí pracoviště vyrábí zámkovou dlažbu a obklady. V roce 2005 bylo průměrně zaměstnáváno 61,2 % odsouzených.

2.2. Typy výstupů

Téměř každý odsouzený musí jednou brány věznice opustit. Výpočet datumu, kdy věznici opustí zpracovává příjmová věznice na správním oddělení. Správní oddělení nesmí opomenout zápočty výkonu vazby a výkonu trestu. Všechny možnosti výstupů musí být v souladu s trestním řádem a následně s vnitřními předpisy věznice.

Důvody propuštění upravuje zákon č. 169/1999 Sb. § 73 : „ Věznice propustí odsouzeného z výkonu trestu, jestliže

- a) uplynula doba trestu stanovená v pravomocném a vykonatelném rozhodnutí soudu a Vězeňské službě nebylo doručeno nařízení soudu k výkonu dalšího trestu,

- b) obdržela písemný příkaz, aby odsouzený byl propuštěn na svobodu, vydaným soudem na základě jeho rozhodnutí,
- c) propuštění nařídil státní zástupce při výkonu dozoru nad výkonem trestu, nebo
- d) o propuštění rozhodl prezident republiky při udělování milosti nebo ministr při výkonu svých oprávnění podle trestního řádu.“

2.2.1 Občané České republiky

- **Pevný výstup-** to znamená po vykonání celého trestu, který byl nařízen soudem na základě právoplatného rozsudku. Odsouzený odchází do místa zvoleného bydliště.
- **Podmíněné propuštění** – na základě pravomocného usnesení místně příslušného soudu, který o podmíněném propuštění rozhodl. Odsouzený odchází do místa zvoleného bydliště.

2.3 Spolupracující instituce

V této kapitole se autorka zaměří na všechny instituce, se kterými věznice spolupracuje v přípravě odsouzených na propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Tyto instituce může považovat za pomáhající. Jsou jimi sociální kurátoři z městských úřadů, úřady práce, probační a mediační služba, azylové domy a neziskové organizace.

2.3.1 Sociální kurátoři

Při přípravě na propuštění z výkonu trestu se podílejí koordinátoři péče o občany společensky nepřizpůsobené, kteří věznici pravidelně navštěvují. Odstavec je pojmenován sociální kurátoři, tento název je kratší a hlavně zažtější.

Jak uvádí Novosad (2004, s.77) „Na rozdíl od doby před rokem 1990, kdy byli potrestaní povinni navštěvovat sociálního kurátora a bylo jim zabezpečeno zaměstnání i ubytování, jsou současné možnosti sociálních kurátorů a pracovníků mnohem střídmější. Zejména v případě zaměstnávání a ubytování potrestaných jsou reálnější šance u prvotrestaných pachatelů a nedbalostních trestných činů, tedy činů, které mají nenásilný charakter a které mohly

vzniknout v situaci, které se „de facto“ za určité souhry nepříznivých okolností, mohou přihodit každému. Sociální podpora (resp. postpenitenciární péče) potrestaných, na níž se podílejí vězeňský psycholog a pedagog, sociální pracovník a sociální kurátor, začíná již ve výkonu trestu a pokračuje po propuštění na svobodu. „

Jak uvádí Bulletin pro sociální pomoc, prevenci a intervenci (2001, s. 5) „Sociální kurátor je specializovaný sociální pracovník, který na základě své vlastní diagnostické činnosti a ve spolupráci s dalšími institucemi, poskytuje sociální služby a dávky. Zároveň poskytuje , doporučuje, případně zprostředkovává sociální, právní a psychologickou pomoc osobám, kterým hrozí bez pomoci společnosti sociální vyloučení a propadnutí se do chudoby, z důvodu jejich tíživé situace.“

Jak se osoba stane klientem sociálního kurátora?

- Osoba nebo osoby v tíživé sociální situaci se samy obracejí na sociálního kurátora.
- Nabídka je zprostředkována jinou osobou nebo zařízením, kterému je známá situace klienta. (např. sociální pracovníci ve věznici)
- Sociální kurátor depistážní činností sám a ve spolupráci s obcí v příslušném území vyhledává klienty a realizuje nebo zprostředkovává pomoc.

Partneři a kooperující subjekty – v rámci své činnosti sociální kurátor spolupracuje zejména:

- s rodinami a rodinnými příslušníky nebo známými klientů
- s obhájci
- s dalšími pracovníky a institucemi státní správy a samosprávy (kurátor pro mládež)
- se soudy
- s probační a mediační službou
- **s vězeňskou službou**
- s psychiatry, psychology a zdravotnickými zařízeními
- se zdravotními pojišťovnami
- s úřady práce
- se zaměstnavateli
- se školskými zařízeními pro výkon ochranné nebo ústavní výchovy

- s ubytovnyami nebo azylovými domy
- se všemi nestátními subjekty, které působí v sociální nebo v příbuzných oblastech

Občan společensky nepřizpůsobivý – tímto občanem se může stát prakticky každý. Je potřeba vědět, že do tíživé situace se můžeme dostat všichni, a že máme možnost se na někoho obrátit a požádat o pomoc při řešení svého problému.

Věznice úzce spolupracuje s orgány sociálního zabezpečení, protože má povinnost vytvářet předpoklady pro hladký přechod odsouzených na svobodu mimo jiné také tím, že umožňují sociálním kurátorům průběžný kontakt s odsouzeným, který není samoučelný, ale je zaměřený na řešení určitého sociálního problému klienta v předstihu před jeho propuštěním z výkonu trestu. Odsouzení jsou informováni o možnosti návštěvy sociálního kurátora po výkonu trestu pokud budou potřebovat jeho pomoc při řešení svých záležitostí. Hlásit se musí u sociálního kurátora v místě trvalého bydliště.

Sociální kurátor pomáhá klientovi vyřizovat odbornou radou i praktickou pomocí jeho záležitosti osobní, rodinné, důchodové, ubytovací a jiné, které si není klient schopen sám vyřešit bez pomoci jiné osoby. Sociální kurátor motivuje své klienty k samostatnému řešení jejich problémů, nejen sociálních

Sociální kurátoři jsou nápomocni při vzájemné výměně poznatků a řešení problémů odsouzených, které se týkají kontaktů s rodinou v průběhu výkonu trestu odnětí svobody a zajištění zázemí po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody.

Spolupráce s kurátory probíhá formou pravidelných návštěv odsouzených ve věznici a formou telefonických hovorů.

Při pravidelné návštěvě věznice si sociální kurátor vybere odsouzené, kteří mají v nejbližších třech měsících předpokládaný konec trestu. Společně sestavují plán spolupráce po výkonu trestu odnětí svobody. Odsouzený je seznámen s možnostmi, které mu může koordinátor po výstupu nabídnout. Odsouzený ho informuje o potřebách, u kterých bude žádat pomoc při jejich vyřizování. Zpravidla se domlouvají o možnosti:

- **Vyplacení jednorázové finanční částky** - tato částka je vyplácena sociálně potřebným občanům, mezi které se zpravidla řadí i propuštění odsouzení. Maximální částka je 1000,- Kč. Tato dávka není nároková. Přihlíží se k tomu jaká finanční částka byla vyplacena věznicí při propuštění vězně. Zda má osoba nějaké sociální a rodinné zázemí. Jakákoli dávka sociální péče slouží především k zabezpečení obživy a základních osobních potřeb. Není určena k úhradě různých dluhů, nákupů dárků pro rodinu apod. S poskytnutou částkou je potřeba dobře hospodařit do doby než bude vyplacena sociální dávka z pověřeného úřadu.
- **Možnosti pomoci při hledání zaměstnání** – sociální kurátor mívá možnost přímé spolupráce s úřadem práce a také mívá přehled o možnostech zaměstnání ve svém regionu.
- **Možnosti ubytování po výkonu trestu odnětí svobody** – sociální kurátor má spojení na různé azylové domy, má k dispozici přehled ubytoven a ceny za ubytování. Je schopen pomoci při zprostředkování ubytování po propuštění z výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody.
- **Možnosti dokončení vyhotovení nového občanského průkazu**- popř. zaslání potřebných dokladů k vyhotovení občanského průkazu jako je např. rozsudek o rozvodu, rodný list apod.

Charakteristickým znakem práce sociálních kurátorů je princip dobrovolnosti, klient tedy vyhledává pomoc sociálního kurátora sám, v žádném případě se této formě sociální pomoci nemusí podřizovat. Celkově stoupající počet klientů sociálních kurátorů v České republice napovídá, že se jedná o pro klienty potřebnou sociální pomoc.

2.3.2 Probační a mediační služba

Dalším kdo věznicí pravidelně navštěvuje je probační a mediační služba. S Věznicí Kynšperk nad Ohří úzce spolupracuje Probační a mediační služba Sokolov a Cheb.

Jak uvádí Bernard a spol. (2005, s. 7) „Většina odsouzených prozatím vnímá přínos mediace především v tom, že je zde nový prostředek k vydobytí si lepší pozice pro podmíněné propuštění z VTOS. Tuto výhodu lze momentálně označit za největší motivaci k využití mediačních služeb odsouzenými osobami. V dnešní době již soudy přihlížejí k tomu, zda

odsouzený spolupracuje s PMS, bere v potaz jak hodnocení pracovníků PMS ohledně kvality jeho spolupráce, tak jejich návrhy pro další práci s odsouzeným. Samozřejmě tato spolupráce klade na odsouzeného často větší nároky po dobu jejich podmíněného propuštění, oproti podmíněnému propuštění udělovaného bez přispění PMS, čímž dává společnosti větší naději na méně rizikové chování takto propuštěných osob.“

➤ **Principy a metody mediační a probační práce**

Práce probačního pracovníka vychází z následujících principů a zásad profesionálního působení:

- ***Vyvážený postoj*** - probační pracovník přistupuje vyváženě k celkovému obsahu práce ve smyslu zohlednění zájmů všech subjektů dotčených trestnou činností (obviněného, oběti a lokality, kde k trestnému činu došlo) a proporcionálního zastoupení jak prvku kontroly, tak i pomoci a podpory v rámci hledání přijatelných řešení ve vztahu norma společnosti a "norma klienta".
- ***Respekt ke klientovi a jeho rodině*** - práce se zaměřuje na porozumění situaci a pojmenování klientova potenciálu, dále na podporu klienta a jeho rodiny, aby těchto zdrojů využívali k pozitivním změnám ve svém životě.
- ***Včasnost a kontinuita intervence*** - za účelem efektivní reakce na trestnou činnost a řešení daného případu je důležité, aby měl pracovník probační a mediační služby možnost vstoupit do kontaktu s klienty v co nejranější fázi trestního řízení a průběžně s ním pracovat.
- ***Interdisciplinarita*** - mediační a probační práce zohledňuje resocializační, psychosociální, léčebné a právní aspekty řešení problému.
- ***Spolupráce s dalšími subjekty*** - na řešení konkrétních případů se podílejí odborníci z různých institucí (nizkoprahová zařízení, léčebná a poradenská centra, krizová centra a psychosociální poradny, kurátoři pro mládež apod.). Proto je třeba zajistit vzájemnou spolupráci, výměnu informací a propojenost dílčích kroků jednotlivých institucí, což povede ke zvyšování efektivity odborné intervence.

2.3.3 Městský úřad

Další institucí se kterou spolupracuje Věznice Kynšperk nad Ohří je Městský úřad Kynšperk nad Ohří a Městský úřad Sokolov.

Městský úřad Kynšperk nad Ohří poskytuje věznicí své služby především při ověřování podpisů odsouzených, při ověřování kopií různých písemností odsouzených. Zástupci Městského úřadu Kynšperk nad Ohří dojíždějí do zdejší věznice z důvodu občanských sňatků odsouzených, k sepsání formulářů potřebných k přiznání otcovství. Dále při volbách do poslanecké sněmovny nebo Evropského parlamentu.

Městský úřad Sokolov pomáhá odsouzeným s vyhotovením nových občanských průkazů. Při vyřizování nových občanských průkazů funguje jako prostředník mezi dalšími městskými úřady, ve kterých mají odsouzení svá trvalá bydliště.

Ostatní městské úřady, poskytují odsouzeným například potvrzení o trvalém pobytu, kopie rodných listů, kopie oddacích listů, doklady k přiznání otcovství apod.

2.3.4 Úřad práce

S touto organizací spolupracují odsouzení zejména na začátku výkonu trestu nebo výkonu vazby a to v případě, že se potřebují odsouzení písemnou formou odhlásit z jejich evidence z důvodu nástupu výkonu trestu nebo výkonu vazby.

Další spolupráce je pak v průběhu výkonu trestu u odsouzených, kteří společně se svou sociální pracovnící navštíví úřad práce. Věznice Kynšperk nad Ohří spolupracuje s Úřadem práce Sokolov. Při této návštěvě je odsouzeným vysvětlen postup jak se musí zaevidovat na úřadech práce po návratu do civilního života.

V současné době s Věznicí Kynšperk nad Ohří spolupracuje Úřad práce Sokolov na pilotním motivačním programu ZZ - Získej zaměstnání.

Dále by se nemělo zapomínat na nabídky volných míst, které úřady práce poskytují na požádání nebo je možnost si tyto nabídky načíst na internetu. Vyhledávání volného místa pomocí internetu provádí sociální pracovník věznice na základě žádosti odsouzeného.

2.3.5 Neziskové vládní organizace

Za pravidelnou spolupráci neziskových organizací můžeme považovat návštěvy zastupující, která vede probačně – resocializační program Beta. Sídlo této organizace je v Praze. Program zpracovalo Městské centrum sociálních služeb a prevence Praha.

Program je zaměřen na posílení sociálních dovedností a schopností sociálně akceptovatelných reakcí na zátěžové či problémové situace, sebepoznání, posílení schopností respektování společenských pravidel a norem, posílení pozitivních sociálních vazeb, rozšíření zájmů, přijetí odpovědnosti za spáchaný trestný čin, posilování aktivit v oblasti seberealizace, nácvik pracovních návyků a dovedností, podporování vlastní existence.

V případě, že se klient z tohoto programu dostane až do výkonu trestu, začnou probíhat pravidelné návštěvy. Zařazení do tohoto programu může navrhnout i pracovník probační a mediační služby při podmíněném propuštění.

Sdružení pro probaci a mediaci v justici (SPJ) - spolupráce na pilotním motivačním programu Získej zaměstnání, který je v přípravné zkušební fázi. Týká se prozatím Věznice Kynšperk nad Ohří, Věznice Horní Slavkov, PMS Cheb, PMS Sokolov. Dalším místem realizace je kraj Jihočeský konkrétně České Budějovice.

Účelem tohoto programu je zvýšit šanci osob podmíněně propuštěných z výkonu trestu nalézt a udržet si zaměstnání. Motivační program je založen na kognitivně behaviorální metodě, která předpokládá, že veškeré lidské chování je naučené. Nevhodné chování lze odstranit přeucením novými modely. Nežádoucím chování je nutné nejdříve porozumět, a pak jej systematicky řešit novým nácvikem.

Témata tohoto programu jsou příprava na přijímací pohovor, správné chování u pohovoru, sebevědomé vystupování, hledání vlastních silných a slabých stránek při hledání zaměstnání, mluvení s jistotou, mezery v profesní dráze z důvodu vězení (strategie možných odpovědí), správné jednání při řešení konfliktů.

Autorka práce se domnívá, že některá témata jsou vhodná a účelná pro podmíněné propuštění z výkonu trestu. Jako příklad lze uvést nácvik psaní profesního a osobního životopisu, ale přeučení nevhodného chování pomocí 12 ti sezení, ze kterých se celý program skládá, je prakticky nemožný.

2.4 Program zacházení

Příprava odsouzených na propuštění z výkonu trestu odnětí svobody je jedním z důležitých úkolů Vězeňské služby ČR. Důraz je všeobecně kladen na prohlubování integrační péče o odsouzené, která má přispět k prevenci recidivy kriminálního chování pachatelů. Věznice má přípravu jedince na propuštění ze zákona povinnou, ale toto úsilí je samozřejmě též výrazem odpovědnosti vůči celé společnosti, který se do ní zpět vrací.

Příprava odsouzených na propuštění je obsažena v ustanovení § 2 odst. 2 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, v platném znění, jako jedna z hlavních zásad výkonu trestu.

Přípravou na propuštění z výkonu trestu rozumíme podporu postojů a dovedností, díky nimž se může podařit odsouzeným návrat do společnosti a pomůže jim vést po propuštění soběstačný život v souladu se zákonem. Programy zacházení jsou zaměřovány na přípravu odsouzeného pro život na svobodě (§ 74 odst. 2 zákona č.169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody).

K dosažení účelu výkonu trestu stanovuje věznice prostřednictvím specialistů oddělení výkonu trestu každému odsouzenému program zacházení, který je základní formou cílevědomého a komplexního působení na odsouzeného. Zájmem všech pracovníků je vracet zpět do civilního života člověka, který před sebou uvidí novou perspektivu svého života, své možnosti, dovednosti a v neposlední řadě se o sebe dokáže postarat a není na nikom závislý. Jen takto ovlivněná osobnost je schopná a ochotná se opětovně včlenit do společnosti a dále se nepohybovat v rizikových skupinách.

Kvalita práce a její případný úspěch jsou objektivně těžko měřitelné. Velice též záleží na individuálním přístupu odsouzeného. Cílem programu zacházení je snaha maximálně

příspěvek k reintegraci jedince zpět do společnosti, snížit riziko selhání opětovného odsouzení a posílit prevenci kriminálního chování ve společnosti.

2.4.1 Sociální poradenství

Sociální poradenství ve věznici zajišťují sociální pracovníci. Při této činnosti vycházejí sociální pracovníci z platných směrnic a zákonů, závěrů z porad a pokynů nadřízených orgánů.

Jak uvádí Vágnerová (2002, s. 424) „ propuštění na svobodu představuje tím větší zátěž, čím déle byl člověk uvězněn. Propuštěný může prožívat tzv. „krizi svobody“, která je jakýmsi traumatem z náhlé změny prostředí.“ Propuštěný člověk často nemá sociální zázemí, chybí mu finanční prostředky, motivace k práci a chce si rychle po propuštění užít, to co nebylo ve výkonu trestu možné.

Při řešení sociálních problémů je dán důraz na individuální přístup, empatii, neodsuzující postoj, uznání práva odsouzeného dělat svá vlastní rozhodnutí, zachovávání důvěrnosti sdělení.

Značný zájem odsouzených o kontakt se sociálními pracovníky je především z důvodu řešení rodinných problémů.

V problematice přípravy odsouzených na propuštění z výkonu trestu odnětí svobody se sociální pracovníci podílejí zejména vyřizováním občanských průkazů. Při spolupráci je kladen důraz na samostatnost odsouzeného při vypisování žádostí, doložení potřebných dokladů jako je např. rodný list, oddací list apod.

Vytvářejí možnosti pro setkání se sociálními kurátory, neziskovými organizacemi, vedou výchovné a vzdělávací aktivity, vybírají odsouzené pro spolupráci s probační a mediační službou a jsou členy zařazovací komise.

Dále se účastní vycházek odsouzených, které jsou uskutečňovány v rámci přípravy pro začlenění do běžného života občana. Součástí těchto vycházek je návštěva Městského úřadu Kynšperk nad Ohří, Městského úřadu Sokolov, Úřadu práce Sokolov a pobočky Všeobecné zdravotní pojišťovny.

2.4.2 Vzdělávací aktivity

Vzhledem k cíli, sledovanému realizací programů zacházení (tj. snaha o následné bezproblémové začlenění osob do civilního života, s nímž souvisí i uplatnění na trhu práce a schopnost vést celkově soběstačný život), jsou vzdělávací aktivity, realizované ve věznici, zaměřeny na jejich praktickou využitelnost po propuštění osoby z výkonu trestu. Vlastními silami jsou zabezpečovány následující aktivity programu zacházení, které můžeme svým způsobem pokládat za vzdělávací aktivity programu zacházení.

Ve věznici Kynšperk nad Ohří běží v současné době

Kurz výpočetní techniky- pro odsouzené, kteří projevují zájem pracovat nebo se seznámit s výpočetní technikou, popřípadě pro odsouzené, kteří v civilním životě s touto technikou pracovali a v průběhu výkonu trestu odnětí svobody by s touto oblastí ztratili kontakt. V rámci tohoto kurzu se seznamují nejen s teorií nutnou k pochopení provozu počítače, ale mají možnost se důkladně a prakticky seznámit s vlastní obsluhou počítače. Odsouzení, kteří kurz zdárně ukončí a složí závěrečnou zkoušku obdrží od autorizovaného civilního subjektu Osvědčení o absolvování kurzu práce s PC.

Kurz právního minima vedeného speciálním pedagogem. Odsouzení se v kurzu seznamují s vybranými problémy trestního, občanského a rodinného práva.

Výuka cizích jazyků- na výuce se podílí pracovníci oddělení výkonu trestu a odsouzení s příslušnou kvalifikací. V rámci těchto programů jsou nabízeny především jazykové kurzy anglického a německého jazyka.

Kurz Českého jazyka je nabízen cizincům a zájemcům z řad národnostních a etnických menšin. Výuka jazyků je realizována ve specializované učebně, která je vybavena vhodnými didaktickými pomůckami.

Kurz První pomoci - kromě praktické části podávání první pomoci, je tento kroužek zaměřen na uvědomění si nutnosti poskytnout jinému první pomoc. Potlačuje se zde bezohlednost některých jedinců.

Nedělní škola - všeobecně vzdělávací aktivita, odsouzení zde probírají základní znalosti ze všech oborů.

Autoškola nanečisto - příprava na získání řidičského průkazu po výkonu trestu odnětí svobody.

Ve spolupráci s jinými subjekty byla do března 2005 realizována výuka anglického jazyka (lektorka Tegerová-Čejková), která skončila vydáním 5 osvědčení o absolvování kurzu anglického jazyka pro mírně pokročilé a 2 osvědčení o absolvování kurzu anglického jazyka pro začátečníky.

Ve spolupráci s firmou LESMA v měsíci květnu 2005 realizován kurz práce na křovinořezu – osvědčení obdrželo 20 odsouzených. A kurz práce s benzinovou sekačkou- osvědčení obdrželo 20 odsouzených.

Ve spolupráci se SOU a OU Kynšperk nad Ohří je připraven na měsíc říjen 2005 vzdělávací kurz „číšník“, s obdobným výstupem. Odsouzení budou muset zvládnout přípravu jídel, základy obsluhy s praktickým nácvikem.

2.4.3 Zájmové aktivity

Zájmová činnost ve Věznici Kynšperk nad Ohří napomáhá odsouzeným účelně využívat mimopracovní dobu nejrůznějšími aktivitami. Aktivity rozvíjejí jejich schopnosti, vědomosti a sociální dovednosti.

Řada odsouzených má zájem o udržení či rozvíjení své fyzické kondice, aktivně se zapojují do kroužku stolního tenisu, šipek a dalších sportovních aktivit konaných pravidelně ve vězeňské tělocvičně nebo na venkovních sportovištích věznice. Při sportovních soutěžích mají zúčastnění odsouzení možnost ukázat úroveň své fyzické a duševní kondice, ale hlavně schopnost sebeovládání, vzájemné spolupráce a organizační schopnosti. Nelze pominout ani pedagogicko-psychologický aspekt těchto činností, včetně jejich žádaného dopadu, jímž je snižování psychické tenze a společenským způsobem přijatelné a kontrolované uvolnění agresivity. Jak uvádí Vágnerová (2002, s. 266) „Agresivní chování je obvykle prostředkem, jak dosáhnout uspokojení, kterému stojí v cestě překážky. Je jedním z obranných mechanismů, který řeší problém útokem na překážku, resp. na zdroj ohrožení (případně na takový cíl, který se tak jeví). Agresivní jednání bývá stimulováno prožitkem hněvu, vzteku, který je spojen s vědomím zátěže.“

Mezi další velmi oblíbené aktivity patří kroužek šachu, modelářský kroužek, akvaristický kroužek, zámečnicko truhlářská dílna, hudební kroužek, kde se odsouzení věnují hraní na hudební nástroje a zpěvu folkových písní. Výtvarný kroužek rozvíjí estetické cítění, zručnost a trpělivost. Výsledky výtvarného kroužku slouží ke zlepšení prostředí na chodbách jednotlivých oddílů.

Od jara do podzimních měsíců mají odsouzení možnost zapojit se do činnosti zahradnického kroužku. Na záhonech pěstují květiny, ve sklenících zeleninu a v ovocném sadě především jablka. Věnují se aktivně pletí a zalévání záhonků, rozsazování květin a shrabování posekané trávy. V tomto období je možné využít možnosti zdejšího ohniště a opéci si buřty. V podzimním období mají odsouzení možnost společně se svým vychovatelem využít vycházky a jít na sběr hub.

2.4.4 Sebeobslužné aktivity

Účelem samoobslužných aktivit je zvládnutí základních domácích prací, dovedností postarat se o sebe a o své nejbližší.

Věznice je vybavena kuchyněmi, kde se odsouzení učí vařit, péct, zdobit vánoční cukroví, seznamují se s technologií, přípravou a úpravou teplých jídel. Učí se základům stolování.

Mezi další sebeobslužné aktivity patří praní. Ve věznici jsou zřízeny prádelny s automatickými pračkami a odsouzení zde mají možnost vyprat si své sportovní a civilní svršky. Následně mají odsouzení možnost si své svršky vyžehlit. U vychovatele si mohou zapůjčit žehlící prkno a žehličku.

Po dohodě se svým kmenovým vychovatelem se mohou podílet na estetizaci svých ložnic a výzdobě chodem svého oddílu. Mezi tyto činnosti můžeme zahrnout například malování ložnic, úklid ložnic, vyvěšení obrázků apod.

2.4.5 Pracovní aktivity

Problematicke zaměstnávání odsouzených je věnována zvýšená pozornost, prioritní snahou je další rozšiřování pracovních míst ve spolupráci s civilními subjekty. Pracovní zařazení umožňuje odsouzeným nejen získat a upevnit pracovní návyky, ale také rozšířit své znalosti v oborech, se kterými se dosud nesetkali. Značný počet odsouzených se při vstupním pohovoru přiznává, že ještě nikdy nepracovali. Nemají tedy žádné zkušenosti a je nutné rozvíjet jejich zodpovědnost. Pracovní zařazení ve věznici jim také přináší možnost finančního výdělku.

Finanční prostředky, které odsouzení z pracovního zařazení získají, využívají ke splácení svých pohledávek, k zabezpečení svých rodin, případně pro zabezpečení svých aktivit v rámci programu zacházení.

Ve Věznici Kynšperk nad Ohří jsou 3 pracoviště, které zajišťují civilní subjekty. Jedním z nich je pracoviště Propagace, kde odsouzení připravují propagační materiály. Toto pracoviště je velmi náročné na jemnou motoriku.

Dalším pracovištěm je pracoviště Cirus, kde odsouzení vyrábějí dle předepsané technologie zámkovou dlažbu a venkovní obklady. Na toto pracoviště jsou vybíráni silní jedinci. Práce s obklady a zámkovou dlažbou vyžaduje fyzickou sílu.

Posledním pracovištěm, které zajišťuje civilní subjekt, je pracoviště Korekt, kde odsouzení zpracovávají textilní materiál. Tato práce vyžaduje dobrý zrak, zručnost, velkou pozornost a soustředěnost.

Odsouzení jsou dále zaměstnáváni na pracovišti vnitřního provozu, kde se podílejí na zabezpečení bezproblémového chodu věznice. Mezi tyto pracoviště patří například vězeňské dílny. Vězeňská dílna zabezpečuje provádění oprav poškozeného zařízení, například stolů, židlí a dveří. Odsouzení vyrábějí nástěnky, poličky a jiné předměty sloužících k vybavení.

Dále mohu uvést pracoviště směn mistrů, kam jsou vybíráni odsouzení s odpovídajícími kvalifikačními předpoklady a především ti, kteří zodpovědně přistupují k plnění svých povinností.

Ve vězeňském skladě pracují odpovědní odsouzení, kteří pomáhají při příjezdu dálkové eskorty s vystrojováním odsouzených. Věnují se výměně vězeňského ložního prádla, ručníků, utěrek a dalšího vězeňského materiálu.

Velmi důležité pracoviště je kuchyně pro odsouzené. Odsouzení zajišťují pomocné práce v kuchyni, například loupání brambor, strouhání zeleniny, mytí bílého a černého nádobí. Výdej stravy odsouzeným. Odsouzení se mohou podílet na kontrole kvality stravy. Své připomínky a návrhy mohou pravidelně vyjadřovat na schůzkách s vedoucím vězeňského stravování.

2.4.6 Duchovní služba

Duchovní služba pro odsouzené je uplatňována v souladu se zákonem o výkonu trestu a dalšími právními předpisy, kterými se vyhláší dohoda o duchovní službě. Smyslem a účelem duchovní služby je postihnout zvláštní oblast lidského života, která je vyjádřena duchovní potřebou člověka. Tato duchovní potřeba je vlastní všem lidem a zpravidla je vyjádřena vírou v Boha.

Duchovní služba má za cíl začlenit odsouzeného do smysluplného občanského života po jeho propuštění z věznice. Řeší otázky absence nebo minimálně narušení morálních a etických hodnot. Stejně tak pomáhá i s řešením problémů jako je například zajištění bydlení či

jiné pomoci v církevním zařízení, nebo při řešení rodinného problému po skončení výkonu trestu. Obsah rozhovorů mezi odsouzeným a duchovním věznice je důvěrný.

Hlavním úkolem duchovenské péče je, jak uvádí Mitáš (2005, s.28) „ duchovní a pastorační působení ve vězeňských zařízeních ČR. To zahrnuje nejen vězněné, ale i personál a nese s sebou rovněž péči o soudržnost rodin odsouzených, výchovu k uplatnění po výstupu z vězení a všestranné vzdělávání klientů v oblasti etických vztahů“.

2.4.7 Výstupní oddělení

Ve věznici Kynšperk nad Ohří je zřízeno výstupní oddělení. Oddělení není zřízeno jako samostatné, je zde pouze vyčleněná ložnice a plní se programy, které by se plnily, jakoby oddělení bylo zřízené. Zřízení tohoto oddělení ve zdejší věznici považuji za velký přínos při přípravě odsouzených na propuštění z výkonu trestu odnětí svobody.

Na **výstupním oddělení** se na práci s odsouzenými podílí tým specialistů, který se skládá z **vychovatele, psychologa, sociální pracovníce a speciálního pedagoga**. Tento tým se snaží o přípravu odsouzených na propuštění z výkonu trestu. Hlavním jejich úkolem je připravit odsouzené na samostatnost při rozhodování, při práci a nést odpovědnost sám za sebe.

Odsouzenému se vypracovává program zacházení, **zaměstnaní** odsouzení se zúčastňují aktivit **nejméně 10 hodin v týdnu** a **nezaměstnaní odsouzení se zúčastňují nejméně 21 hodin v týdnu**. V programu zacházení se objevují tyto činnosti:

a) prohloubení vztahu odsouzeného k rodině – snaha využít všechny možné způsoby komunikace s osobami blízkými, nebo rodinnými příslušníky. Například telefonickým hovorem, který probíhá na základě žádosti odsouzeného z telefonního automatu, který je opatřen odposlechem a nahrávacím zařízením.

Dále mají možnost odsouzení využívat kontakt písemný. Písemný kontakt není omezen množstvím, ale obsah osobních dopisů je kontrolován vychovatelem oddílu. Nelze kontrolovat poštu úřední. Například dopis určený advokátovi.

Odsouzení mají možnost využít řádné návštěvy osob blízkých-družka, přítelkyně, nebo rodinných příslušníků maximálně však 3 hodiny měsíčně. Tato doba se dá prodloužit na 5 hodin na základě udělení kázeňské odměny.

b) příprava na řešení sociálních problémů

c) intenzivní kurs základních právních občanských vztahů

d) teorie, praxe a nácvik sebeobslužných činností

Záměrem sebeobslužné činnosti je dle Metodického listu č. 19/2005 ředitele odboru výkonu vazby a trestu GŘ VS ČR, o zřizování a činnosti výstupních oddělení: v co největší možné míře narušit nárokový způsob života. Odsouzení si upevňují návyky potřebné v každodenním životě, osvojují si základní dovednosti v přípravě jednoduchých jídel a stolování. Perou si, žehlí a starají se o oblečení. Pod dohledem mohou provádět i drobné údržbářské práce, včetně malování a výzdoby ložnic atd. Součástí aktivity je také seznámení odsouzených se základy etiky a společenského chování.

Účelem samoobslužné činnosti je v co největší možné míře narušit návyk na způsob života ve vězení a přenést zodpovědnost a praktickou starost o sebe přímo na odsouzeného, včetně důsledků ze selhání, neboť právě taková situace se blíží situacím obvyklým v občanském životě, s kterými se bude muset odsouzený po návratu z věznice umět vypořádat.

e) zajištění platných osobních dokladů

Získání rodných, oddacích listů, rozsudků o rozvodu a v neposlední řadě vyhotovení nového občanského průkazu

f) informace a praktický nácvik zvládání úskalí prvních okamžiků a dní po propuštění

g) tělovýchovné a sportovní aktivity zaměřené na relaxační a uvolňovací techniky,

h) praktický nácvik společenského chování,

ch) sociálně-právní poradenství

Jak uvádí Švingalová, Pešatová (2003, s. 17): „Poradenství je komplex služeb, jehož cílem je poskytovat uživatelům poradenství při řešení jejich nepříznivé sociální situace. Cílem je

nabídnout možnosti řešení a pomoc při jejich realizaci a tím, člověku umožnit, aby byl schopen vlastními silami vyřešit životní situaci nebo problém.“

i) **pracovní činnost** – rozvíjí se a upevňují základní pracovní návyky, odsouzení bývají dle možností věznice zařazeni do práce, nebo jim je určena pracovní terapie

j) **Extramurální aktivity** – v rámci těchto aktivit se odsouzení zúčastňují vycházek s týmem pracovníků, kteří zařizují program konaný mimo věznici. Jako příklad lze uvést návštěvu městského úřadu- konkrétně oddělení matrika a oddělení občanských průkazů, úřadu práce- konkrétně kancelář zprostředkovatele a všeobecné zdravotní pojišťovny (přepážka).Lze to považovat za nácvik prvních aktivit odsouzeného, které bude muset absolvovat po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody.

3 PRAKTICKÁ ČÁST

3.1 Cíl praktické části

V praktické části bude proveden výzkum, který by měl přiblížit jaké zázemí mají odsouzení po výkonu trestu odnětí svobody. Zda mají možnost vrátit se do svých rodin, nebo zda je rodina zavrhlá. Bude zjišťováno, zda nebyly narušeny partnerské vztahy mezi manželi, popřípadě vztah mezi druhem a družkou. Jakým způsobem budou odsouzení po návratu domů přijati svými nejbližšími a následně okolím. Okolím rozumíme sousedy, zaměstnavatele a kamarády.

Pomocí dotazníku se autorka pokusí zjistit, jaké možnosti mají odsouzení po výkonu trestu při hledání zaměstnání. Myslí si, že větší šanci na získání zaměstnání mají odsouzení, kteří jsou ve výkonu trestu poprvé, jejich trest není příliš dlouhý a zároveň mají nějakou profesní kvalifikaci. Mají méně pohledávek vůči věznici, soudům a jiným subjektům.

Důležitým úkolem je zjistit jaký je v tomto ohledu rozdíl mezi odsouzenými, kteří jsou ve výkonu trestu poprvé a odsouzenými, kteří opakovaně selhávají ve společnosti.

3.2 Použité metody

Jak uvádí Švingalová (2002, s. 29) „Metody představují cesty, způsoby, jimiž zjišťujeme fakta, jevy, jejich souvislosti. Pomocí metod lze hlouběji proniknout do duševního života lidí, umožňuje jejich poznávání“.

V práci je použita základní metoda psychologie a pomocná metoda psychologie. Jako základní metoda psychologie byl použit nestandardizovaný dotazník a za pomocnou metodu psychologie bylo použito studia dokumentace.

Studium dokumentace - jedná se studium osobních spisů odsouzených, které jsou umístěny na správním oddělení věznice. Součástí osobního spisu je celkový přehled trestů odnětí svobody, které odsouzený vykonává, rejstřík trestů, kde je vidět přehled trestů již

vykonaných a přehled trestů, které jsou podmíněně odloženy. Dále jsou zde veškeré základní informace o odsouzené osobě jako je například jméno, datum narození, adresa apod.

Osobních karet odsouzených- tyto karty jsou v úschově u vychovatele oddílu. Součástí těchto karet je evidenční karta návštěv a evidenční karta korespondence, ze kterých lze zjistit vazby a rodinné zázemí odsouzeného. Lze zde vyčíst celý průběh výkonu trestu a popřípadě i předchozí vazby odsouzeného. Počet kázeňských odměn a kázeňských trestů. Stanovený program zacházení a průběžné vyhodnocení jeho plnění.

Dále sociálních karet odsouzených, tyto karty jsou u sociální pracovnice, a součástí těchto karet je vždy sociální, rodinná, profesní a kriminální anamnéza odsouzeného. Jak uvádí Švingalová (2002, s. 36) „Pomocí anamnézy zkoumáme důležité okolnosti, které mohly mít vliv na vývoj jedince od narození, resp. od početí po současnost“. Sociální pracovnice zde důkladně mapují vývoj osobnosti od dětství do nástupu výkonu trestu. V anamnéze se objevují měkká i tvrdá data. Měkká data se získávají při vstupním pohovoru. Tyto data může sociální pracovnice porovnat s daty, které sdělil odsouzený při zpracovávání pedagogické a psychologické charakteristiky. Pevná data lze ověřit v osobním spisu odsouzeného.

Nestandardizovaný dotazník – Jak uvádí Švingalová (2002, s. 33) „Jde o metodu sloužící k hromadnému zjišťování jevů, např. osobnostních vlastností- temperamentových nebo charakterových, postojů, názorů, zájmů apod.“.

Dotazník byl zvolen z důvodu nedostatku množství času. Bylo by přínosnější, kdyby byl s každým odsouzeným proveden řízený rozhovor, který je ovšem časově náročný.

3.3 Výběr a základní charakteristika vyšetřovaného souboru

Pro výběr odsouzených byla použita pomocná psychologická disciplína studium dokumentace. Konkrétně osobních spisů odsouzených.

Popis a charakteristika vzorku:

1) Odsouzení prvotrestaní

- pro potřeby práce byli vybíráni odsouzení z Věznice Kynšperk nad Ohří. Podmínkou byl počet nepodmíněných odsouzení, jinak byl výběr náhodný. Počet odsouzení je zapsáno na

přední straně osobního spisu. Autorka práce nebrala ohled na to, zda byli odsouzení kdy před tím ve výkonu vazby. Dále nebyl brán ohled na dřívější osvědčené podmíněné odsouzení, výkon peněžitého trestu nebo výkon obecně prospěšných prací. Tito odsouzení byli sice dle trestního zákona trestáni, ale ve výkonu trestu se prakticky nacházejí poprvé. Nejsou kriminálně zkušení a více respektují vnitřní řád věznice. Ve většině případů nemají problém s respektováním autority, které pro ně představuje příslušník v uniformě, nebo civilní pracovník. Je zde větší možnost zařazení do práce, neboť odsouzení prvotrestnaní, samozřejmě s ohledem na jejich trestnou činnost, mají větší možnost být ve věznici pracovně zařazení, v některých případech i na pracoviště umístěné mimo věznici.

2) Recidivisté

- pro potřeby práce byli jako recidivující odsouzení vybráni odsouzení z Věznice Kynšperk nad Ohří, kteří se nacházejí ve výkonu trestu odnětí svobody potřetí a více. Tito odsouzení ve většině případech mají velmi obsáhlý trestní rejstřík. Nepodmíněnému trestu odnětí svobody velmi často předchází uložené alternativní tresty, jakými jsou např. tresty obecně prospěšných prací nebo tresty peněžitě, které odsouzený nezaplatil. Z praxe je známo, že práce s těmito odsouzenými je velmi náročná na trpělivost, schopnost přesvědčit odsouzeného pro nějakou činnost. Nelze zde očekávat ve větší míře vlastní aktivitu při úklidových pracích a jiné činnosti, která je spojena s povinnostmi odsouzeného.

Nelze omlouvat odsouzené, ale i díky pomalé práci našich soudů, se může odsouzený stát recidivistou. Jako příklad je možné uvést situace, kdy odsouzený nastoupí do výkonu trestu poprvé sám, má stanoven trest a správní oddělení věznice mu hned po nástupu výkonu trestu zkontroluje výpis rejstříku trestů. Při zjištění, že odsouzený porušil zkušební dobu podmíněného odsouzení, požádá písemně soud o nařízení výkonu trestu, u kterého byla zkušební doba porušena. Soud ve velké míře nestihne v průběhu výkonu trestu rozhodnout, odsouzený je propuštěn na svobodu na velmi krátkou dobu a poté musí opět nastoupit výkon trestu odnětí svobody. Značná vytíženost soudů způsobuje, že odsouzený nemůže vykonat tresty jako postupně uložené.

Jak už bylo uvedeno, nelze tímto omlouvat odsouzené, za každý stanovený trest jsou odpovědní sami, ale příprava odsouzených na propuštění z výkonu trestu a vedení řádného života je práce náročná a každým návratem do výkonu trestu se stává náročnější, jak pro jedince samotného, tak pro personál vězeňské služby.

3.4 Popis metod

Studium dokumentace-

Pomocí osobních spisů odsouzených bylo zjišťováno, kteří odsouzení jsou ve výkonu trestu poprvé a kteří již byli ve výkonu trestu alespoň třikrát. Tato činnost byla vykonávána na správním oddělení věznice, neboť spisy nesmí být zapůjčovány do kanceláří, které se nacházejí v ubytovací části věznice. Osobní spisy byly vybrány náhodným způsobem. Počet odsouzení bylo zjištěno na přední straně osobního spisu a následně proběhla kontrola s výpisem rejstříku trestů. Využita byla znalost z praxe, neboť autorka této práce 5 let pracovala na správním oddělení věznice jako správní referent.

Zkušební vzorec tvořili: odsouzení recidivisté (celkem 15 osob)
odsouzení prvotrestaní (celkem 15 osob)

Nestandardizovaný dotazník-

Při práci bylo pomocí dotazníku zjišťováno:

- a) Zda odsouzení pracovali před nástupem výkonu trestu, v průběhu výkonu trestu a jaké mají možnosti zaměstnání po výkonu trestu.
- b) Zachované sociální zázemí, případně přetřhané rodinné vazby, zda se mají kam vrátit, zda bude návrat k rodině nebo k bývalým spoluvězňům. (Tento jev se zpravidla objevuje u odsouzených recidivistů.)

Vzor dotazníku je uveden v příloze. V dotazníku byly využity možnosti otázek uzavřených, kde odsouzený zaškrtoval odpovědi, se kterými vyjadřovali svůj souhlas.

- 1) Při vyplňování dotazníků byla zajištěna přítomnost autorky. Smyslem její přítomnosti bylo zajistit vysvětlení otázek při nepochopení testu. Test byl anonymní, z důvodu snahy, aby odsouzení odpovídali pravdivě.
- 2) Vyplňování dotazníku probíhalo ve třech skupinách po deseti odsouzených. Počet deseti odsouzených byl zvolen z důvodu udržení kázně na kulturní místnosti a zajištění dostatečného klidu při odpovídání na otázky.

3.5 Stanovení předpokladů

PŘEDPOKLAD 1): „Předpokladem je, že odsouzení prvotrestaní nemají po výkonu trestu odnětí svobody narušené sociální zázemí, lze tedy oprávněně očekávat, že se budou po výkonu trestu odnětí svobody integrovat do majoritní společnosti, na rozdíl od recidivujících odsouzených.“

PŘEDPOKLAD 2) : „Skupina prvotrestaných věří, že využitím programu zacházení se lépe připraví na plynulý přechod z výkonu trestu na svobodu“.

3.6 Výsledky a jejich interpretace

Vyhodnocení výsledků z dotazníkového šetření. Dotazníky byly rozděleny na dvě skupiny. Odsouzení prvotrestaní a recidivující odsouzení.

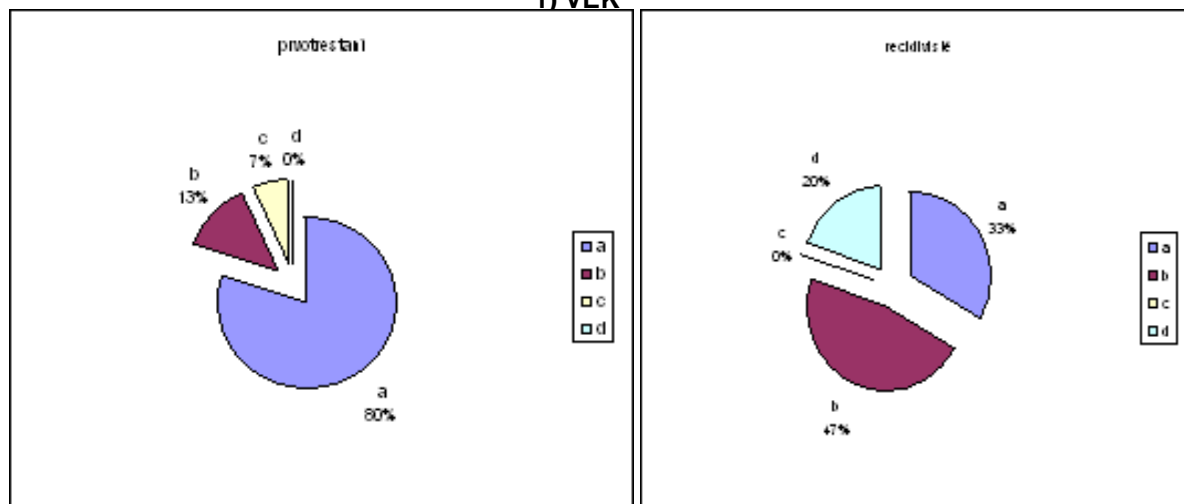
Otázka číslo 1 : Věk odsouzeného

Legenda:

- a) 20-30 let
- b) 31-40 let
- c) 41-50 let
- d) 50 a více let

	a	b	c	d
prvotrestaní	12	2	1	0
	a	b	c	d
recidivisté	5	7	0	3

1) VĚK

Z výsledků tohoto grafu je zřejmé, že **80% prvotrestaných jsou mladí odsouzení** ve věku 20-30 let.. Ještě nejsou kriminálně zkušení. Rozdělení podle věku je ve věznici důležitým prvkem. S mladými odsouzenými a odsouzenými, kteří jsou blízký věku mladistvých (tj. věk 18-25 let), se pracuje velmi intenzivně. Je zde předpoklad nápravy a po výstupu z výkonu trestu je větší pravděpodobnost začlenění do společnosti.

Věk 50 a více let se objevuje u skupiny recidivujících odsouzených ve **20%.**

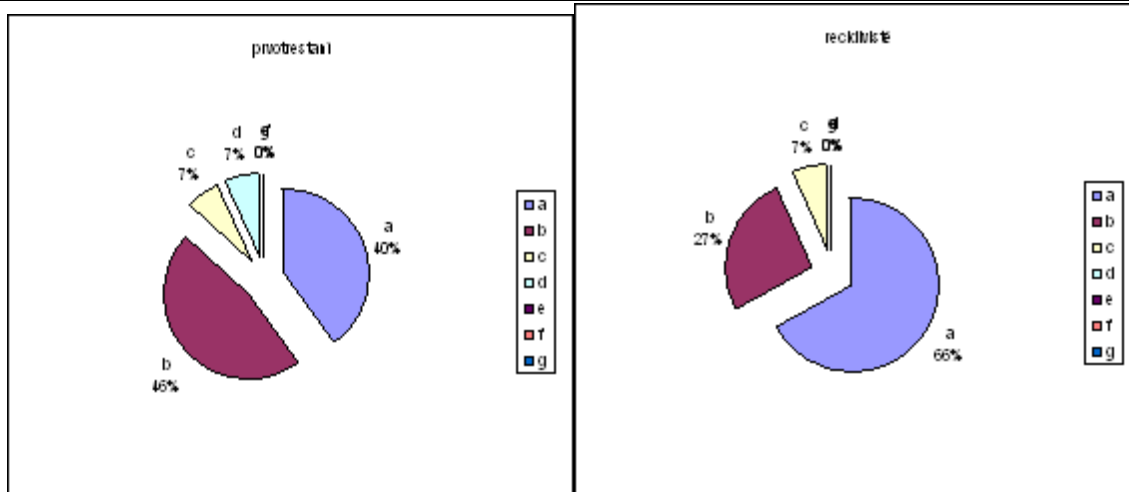

Otázka číslo 2: Jaké je Vaše nejvyšší ukončené vzdělání?

Legenda:

- a) základní
- b) střední odborné bez maturity
- c) střední odborné s maturitou
- d) gymnázium
- e) vyšší odborné
- f) bakalářské
- g) vysokoškolské

	a	b	c	d	e	f	g
prvotrestaní	6	7	1	1	0	0	0
	a	b	c	d	e	f	g
recidivisté	10	4	1	0	0	0	0

Z výsledků tohoto grafu je zřejmé, že ve vybraných vzorcích převládá základní vzdělání a střední odborné vzdělání bez maturity. U skupiny odsouzených **prvotrestaných je 40%** odsouzených se **základním vzděláním** a **46%** se **středním vzděláním bez maturity**. Prvotrestaní mají vyšší dosažené vzdělání než recidivisté, u skupiny **recidivujících** odsouzených je **66%** se **základním vzděláním** a **27%** se **středním vzděláním bez maturity**. U skupiny odsouzených prvotrestaných jsou 2 odsouzení, kteří mají maturitu a u skupiny recidivistů 1. Je důležité a potřebné, aby ve věznicích byla zajištěna možnost dalšího vzdělávání. V některých věznicích je možnost dokončit si potřebné vzdělání a získat například výuční list, v jiných se zajišťují, alespoň rekvalifikační kurzy, kdy může odsouzený získat certifikát, nebo osvědčení o absolvování kurzu. Po výkonu trestu odnětí svobody mají předpoklady uplatnit se na trhu práce.

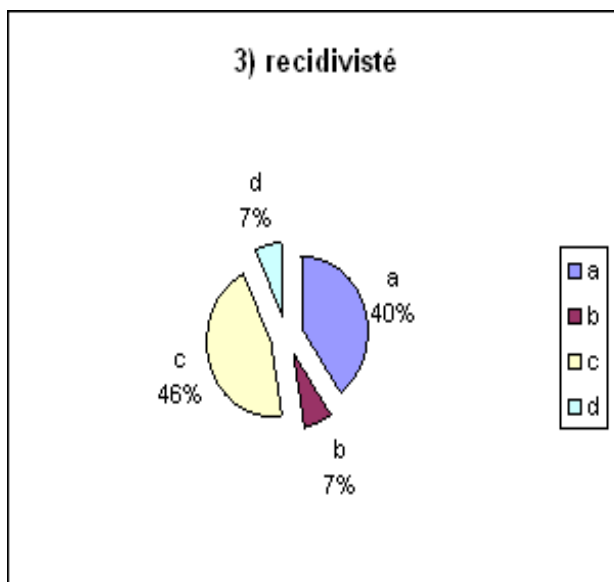
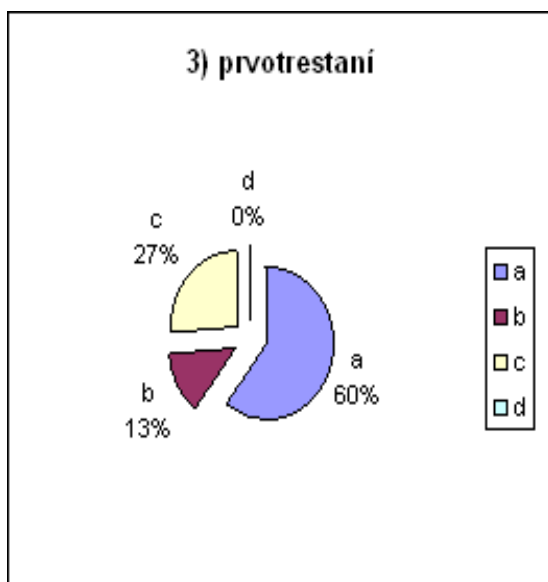
Při pohledu na výsledky grafu, je zřejmé, že vzdělávání těchto odsouzených klade velké nároky na andragoga, který je pověřen výukou. Andragogika má za úkol pomoc dospělým při jejich touze po vědění. U **odsouzených chybí základní prvky výchovy, pozornost a trpělivost. Andragogika se zde spojuje se speciální pedagogikou.**

Otázka číslo 3: Stav

Legenda:

- a) svobodný
- b) ženatý
- c) rozvedený
- d) vdovec

	a	b	c	d
prvotrestaní	9	2	4	0
	a	b	c	d
recidivisté	6	1	7	1

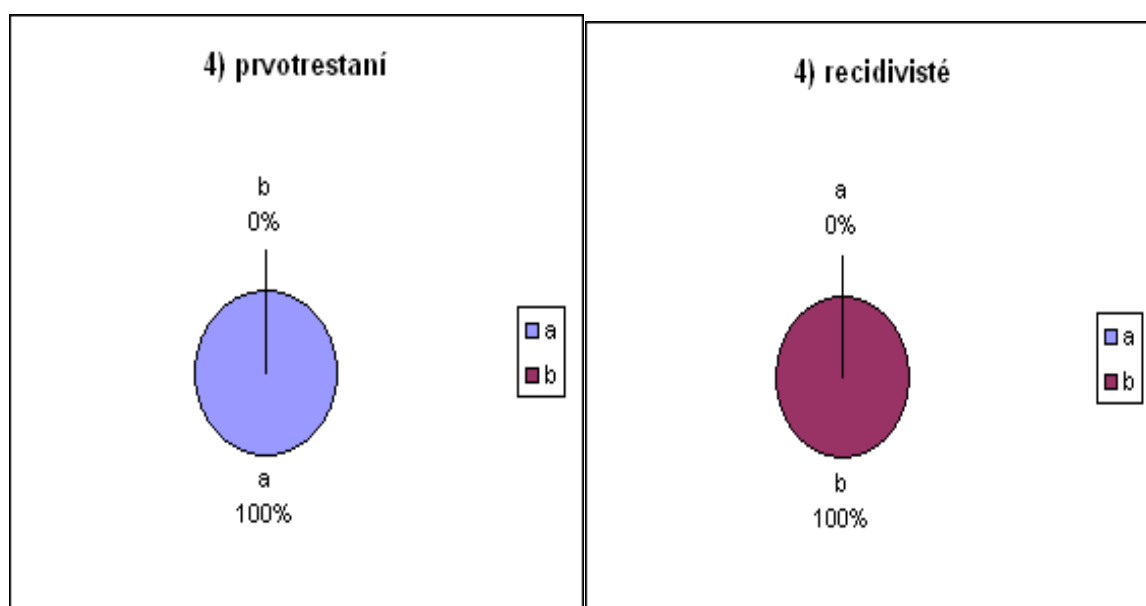
Z tohoto grafu vyplynulo, že odsouzení, kteří opakovaně selhávají v normálním životě, mají narušené manželské svazky. **46%** manželství je **rozvedeno**. U **odsouzených prvotrestaných** je **60%** odsouzených, kteří **manželství doposud neuzavřeli**. Prvotrestaní - ve skupině **svobodných je** z vyšetřovaného vzorku **9** odsouzených, což je možné přisoudit věku této sledované skupiny odsouzených, kde převládají odsouzení ve věku od 20 do 30 let. Dnešním trendem mladých lidí ve společnosti není uzavírat manželství, ale žít ve svazcích neoficiálních jako druh a družka.

Otázka číslo 4: Po kolikáté jste ve výkonu trestu odnětí svobody?

Legenda:

- a) poprvé
- b) více než 3x

	a	b
prvotrestaní	15	0
	a	b
recidivisté	0	15

Tato otázka byla do dotazníku vložena pouze z důvodu vyhodnocování. Odsouzení byli vybíráni podle osobních spisů. Od začátku byl známý výsledek tohoto grafu, ale dotazník byl anonymní a proto se této otázce nedalo vyhnout. Nebylo by možné rozdělit dotazníky do dvou skupin a provést vyhodnocení.

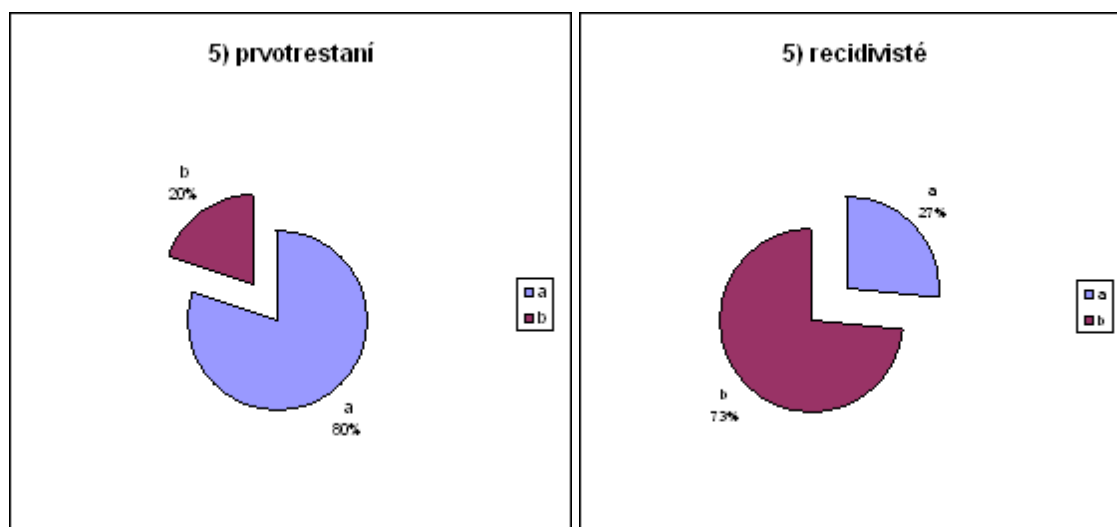
Otázka číslo 5: Pracoval jste před nástupem výkonu trestu?

Legenda:

a) ano

b) ne

	a	b
prvotrestaní	12	3
	a	b
recidivisté	4	11

Z vyšetřovaného vzorku bylo před nástupem do výkonu trestu **zaměstnáno** na základě pracovní smlouvy **12 odsouzených prvotrestaných, t.j. 80%** a **4 odsouzení**, z vyšetřované skupiny **recidivujících odsouzených tj 27%**. Při vypisování dotazníku, byli odsouzení upozornění na to, že kladnou odpověď mají psát pouze ti, co měli platnou pracovní smlouvu. Kdyby byla možnost, aby odsouzení uváděli kladnou odpověď i v případě takzvaných brigád, tak by se pravděpodobně počet o cca 20% zvýšil.

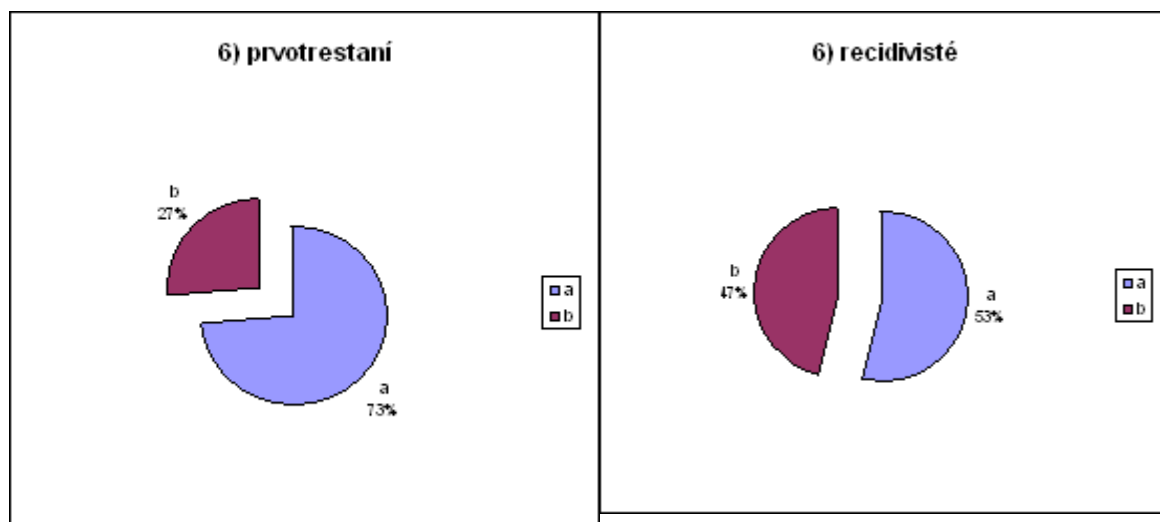
73% recidivujících odsouzených nebylo pracovně zařazeno. Největším problémem před nástupem do výkonu trestu odnětí svobody při shánění práce je zápis v rejstříku trestů a zkušenost s výkonem trestu.

Otázka číslo 6: Pracoval jste ve výkonu trestu?

Legenda:

- a) ano
- b) ne

	a	b
prvotrestaní	11	4
	a	b
recidivisté	8	7

Z tohoto grafu vyplynulo, že z vyšetřovaného vzorku je ve věznici sice zaměstnáno **73% odsouzených prvotrestaných**, ale i **53%** zaměstnaných ze skupiny **recidivujících** odsouzených. Zjištěná fakta svědčí o snaze věznice zaměstnávat maximum odsouzených. Vždy se přihlíží k jejich trestné činnosti, zdravotnímu stavu, manuální zručnosti, dosaženému vzdělání, délce trestu a množství nabízené práce.

Z tohoto grafu je také vidět, že ve zdejší věznici je dostatek práce pro odsouzené. Na zaměstnanost odsouzených se ve věznici dbá. Zaměstnání zajišťuje oddělení výroby. Hlavním úkolem je naučit odsouzené pravidelnému dennímu režimu, pozitivním stereotypům, odpovědnosti a získání pracovních návyků.

Celková zaměstnanost z vyšetřovaných vzorků činí **63%**. **Celková zaměstnanost** ve Věznici Kynšperk nad Ohří byla v roce 2005 - **61,2% odsouzených**.

Průměrná zaměstnanost ve věznicích ČR byla v roce 2005 - **45,07%**. Ve Věznici Kynšperk nad Ohří je o **16,13 %** zaměstnanost vyšší než je celorepublikový průměr.

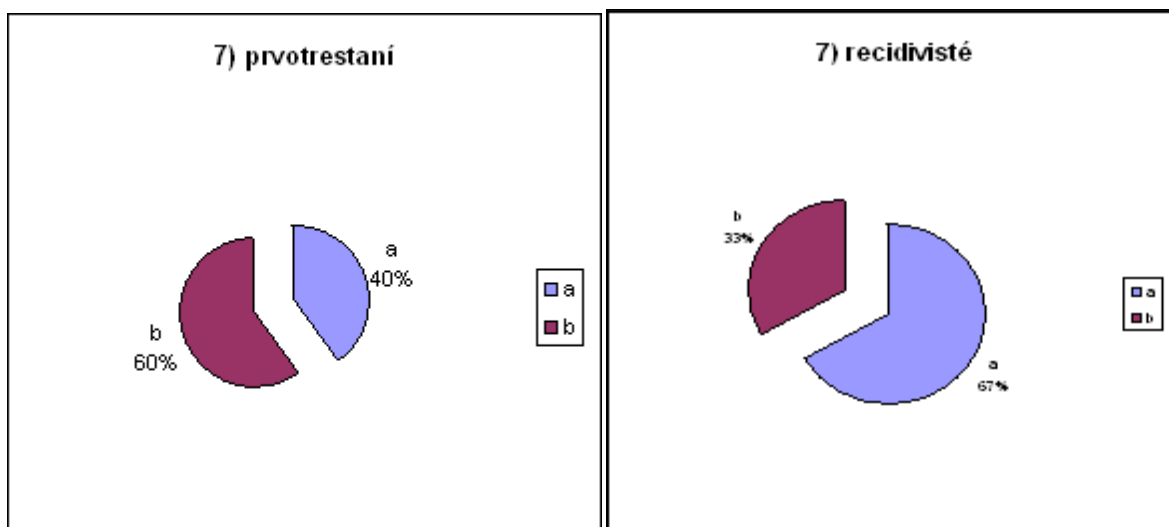
Otázka číslo 7: Budete po výkonu trestu spolupracovat s úřadem práce ?

Legenda:

a) ano

b) ne

	a	b
prvotrestaní	6	9
	a	b
recidivisté	10	5

Výsledky tohoto grafu velmi souvisí s výsledky grafu číslo 5. Odsouzení, kteří jsou ve výkonu **trestu poprvé** uvedli pouze ve **40%, že budou spolupracovat s úřadem práce**. Domnívají se, že budou mít možnost si nalézt zaměstnání sami. U odsouzených, kteří mají stanoven krátký trest se stává, že je u nich pracovní poměr zaměstnavatelem pouze přerušen např. neplaceným volnem nebo dovolenou. Proto je využití služeb a pomoci úřadu práce uvedeno pouze u šesti odsouzených.

67% odsouzených, kteří se opakovaně vrací do věznice k dalším výkonům trestu, budou žádat pomoc při hledání zaměstnání u úřadu práce v místě trvalého bydliště. Tito odsouzení znají podmínky úřadu práce, vědí, že když budou s úřadem práce spolupracovat, tak budou mít uhrazené finanční pohledávky za zdravotní a sociální pojištění, může jim být přiznána podpora v nezaměstnanosti.

33% recidivujících odsouzených uvedlo, že služby úřadu práce nevyužije. Důvody mohou být různé. Buďto byli z úřadu práce vyřazeni pro nespolupráci, nebo mají zaměstnání zajištěné.

Otázka číslo 8: Máte po výkonu trestu zajištěnou práci?

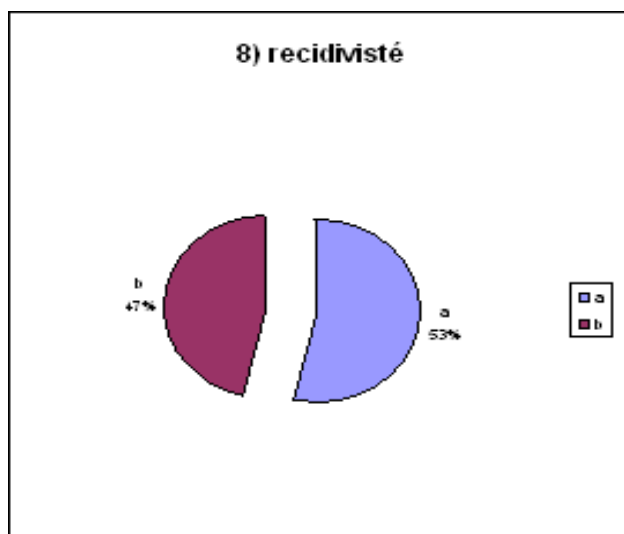
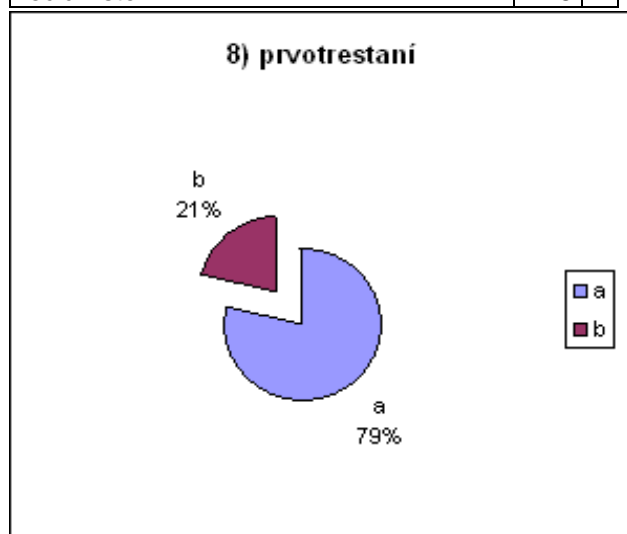
Legenda:

a) ano

b) ne

	a	b
prvotrestaní	11	3
	a	b
recidivisté	8	7

1 ne ale budu se snažit

Z výsledku tohoto grafu, vyplynulo, že ve skupině odsouzených, kteří jsou ve výkonu trestu poprvé má **79% představy o svém budoucím zaměstnání**. Odpovědi na zajištěné zaměstnání nebyly omezeny pracovní smlouvou. Při porovnání výsledků z grafu č. 7 a grafu č. 8 je jasně vidět, že odsouzení vědí, že budou spolupracovat s úřadem práce a zároveň odpověděli, že mají po výkonu trestu domluvené zaměstnání. Je tedy pravděpodobné, že je zajištěná práce pouze prací brigádní.

53% ze skupiny recidivujících odsouzených uvedlo, že mají po výkonu trestu odnětí svobody zajištěnou práci.

Autorka práce se domnívá, že 53% je velmi nepravděpodobný údaj, a že někteří dotazovaní neuvedli pravdu.

Přesto, že byly v dotazníku nabídnuty pouze dvě možnosti odpovědí, našel se jedinec, který si vymyslel odpověď třetí. Odpověděl: „Ne, ale budu se snažit“. Jedinec, který takto

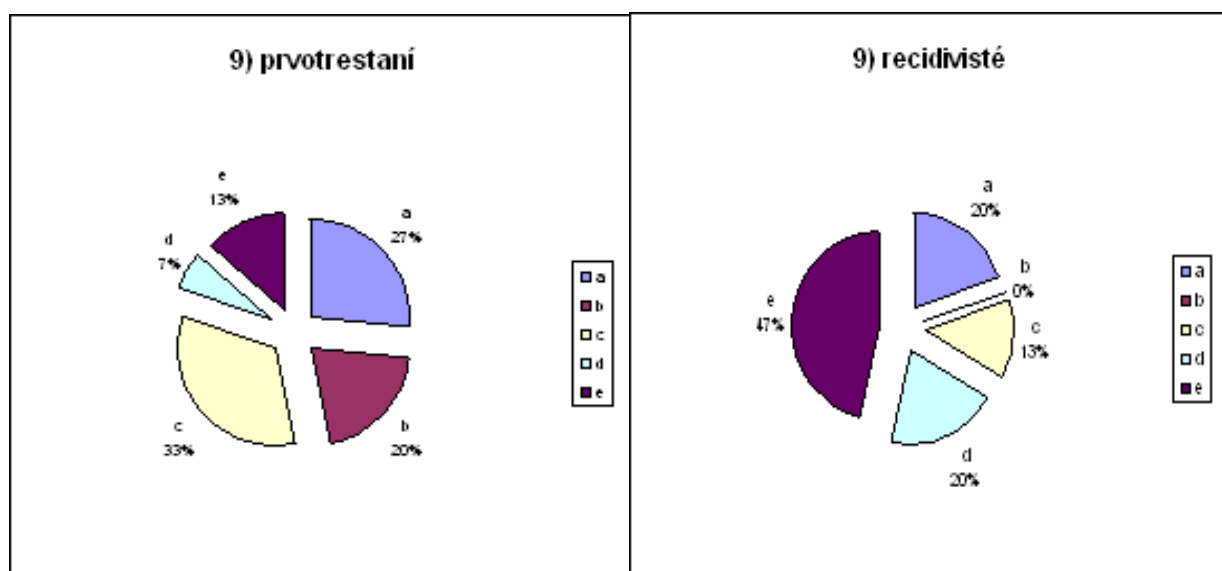
odpověď patří do skupiny prvotrestaných. Tuto odpověď lze hodnotit jako pozitivní, protože sehnat práci se záznamem v rejstříku trestů je velmi těžké.

Otázka číslo 9: S kým jste ve výkonu trestu řešil otázku zaměstnání?

Legenda:

- a) sám, prostřednictvím korespondence
- b) s rodinou
- c) se sociálním pracovníkem věznice
- d) se sociálním kurátorem
- e) s nikým

	a	b	c	d	e
prvotrestaní	4	3	5	1	2
	a	b	c	d	e
recidivisté	3	0	2	3	7

Odpovědi na tuto otázku byly různorodé. Odsouzení vědí, že nalézt práci po výkonu trestu nebude snadné a proto se, **87% ze skupiny prvotrestaných snaží o získání zaměstnání již v průběhu výkonu trestu**. Využívají mnohé nabízené pomoci.

Recidivující odsouzení, kteří se do výkonu trestu vracejí, tvrdí, že si budou práci zajišťovat sami po výkonu trestu a že ničí pomoc nepotřebují. Tuto otřepanou frázi potvrdily i výsledky tohoto grafu, kde **47%** z nich odpovědělo, že **s nikým otázku zaměstnání neřešili**.

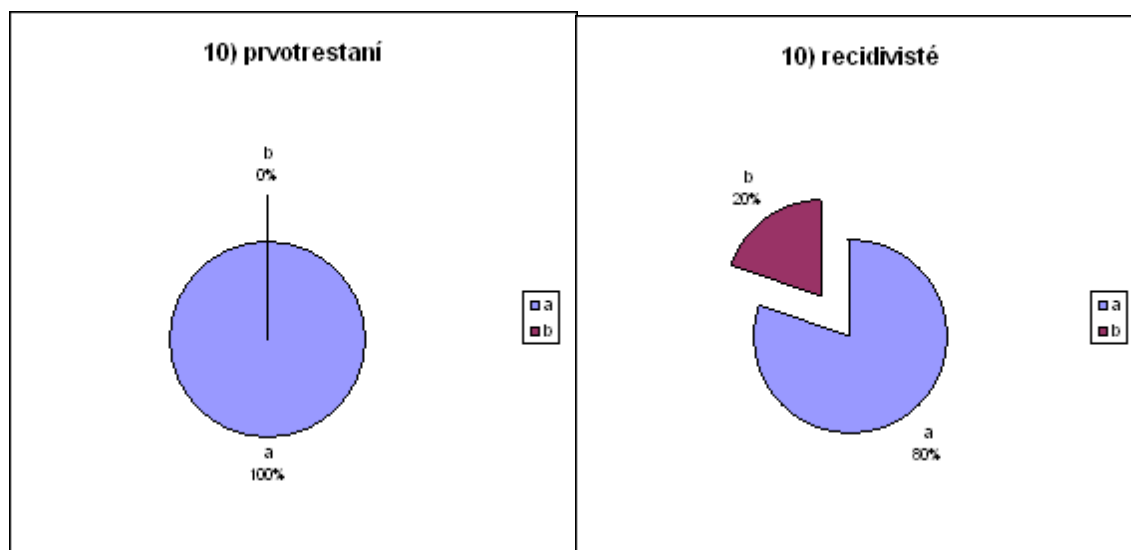
Otázka číslo 10: Máte po výkonu trestu zajištěné ubytování?

Legenda:

a) ano

b) ne

	a	b
prvotrestaní	15	0
	a	b
recidivisté	12	3

Z výsledků tohoto grafu vyplynulo, že po výkonu trestu odnětí svobody **má 100%** ze skupiny odsouzených **prvotrestaných zajištěno ubytování**. Může to svědčit o nenarušených rodinných vazbách, nebo schopnosti odsouzených se o své bydlení postarat, například formou pronájmu, nebo předplacení nájmu na dobu výkonu trestu.

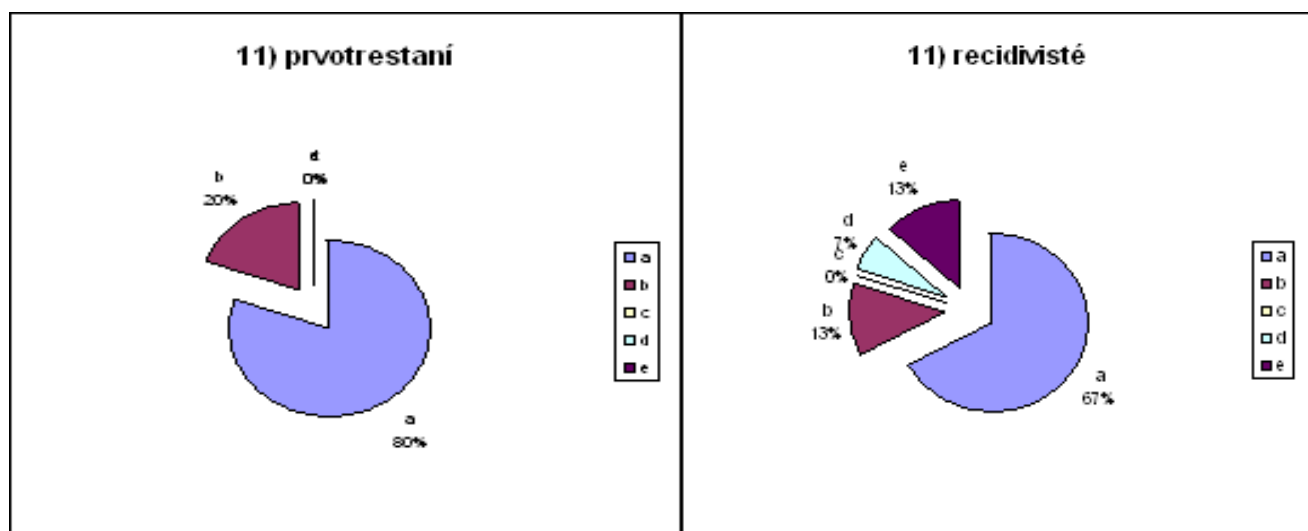
I u **recidivujících** odsouzených nevyšly výsledky jako alarmující. Z vyšetřovaného vzorku **nemají** zajištěné bydlení pouze **3** odsouzení **tj. 20%**. Odsouzení nemají možnost udržet si vlastní bydlení, nebo své bydlení ani neměli. V průběhu výkonu trestu nemají možnost svůj byt spravovat ani platit nájem. Může dojít k vystěhování a zajištění formální adresy na městských úřadech.

Otázka číslo 11: Řešil jste otázku ubytování?

Legenda:

- a) ne, mám ho jisté
- b) ano, zjistil jsem si zda se mnou rodina počítá
- c) ano, požádal jsem o pomoc sociálního pracovníka
- d) ano, požádal jsem o pomoc sociálního kurátora
- e) ne, nemám zájem o azylové domy, nebo ubytovny

	a	b	c	d	e
prvotrestaní	12	3	0	0	0
	a	b	c	d	e
recidivisté	10	2	0	1	2

Z výsledků tohoto grafu vyplynulo, že odsouzení **prvotrestaní nemají problémy s ubytováním** po výkonu trestu odnětí svobody, nemají narušené rodinné vazby, popř. si zajistili řádnou péči o své vlastní byty (ubytování podnájemníka, placení nájemného z účtu apod.) **20%** ze skupiny prvotrestaných **si ověřilo zda se mohou do svého bydliště vrátit.**

2 odsouzení ze skupiny recidivujících **tj. 13%** odmítají pomoc při zajištění ubytování po výkonu trestu odnětí svobody. Mají špatné zkušenosti z nabízenými azylovými domy. Považují je za následný kriminál, kde si nemohou dělat to, co by sami chtěli a proto sociální pomoc odmítají. Bydlení nemají delší dobu, mají pouze pomyslné bydliště na adrese městského úřadu v místě předchozího trvalého bydliště, nebo žijí u „kamarádů“. Někteří z nich se stávají dobrovolně bezdomovci. Jejich životní směr není shodný s respektováním

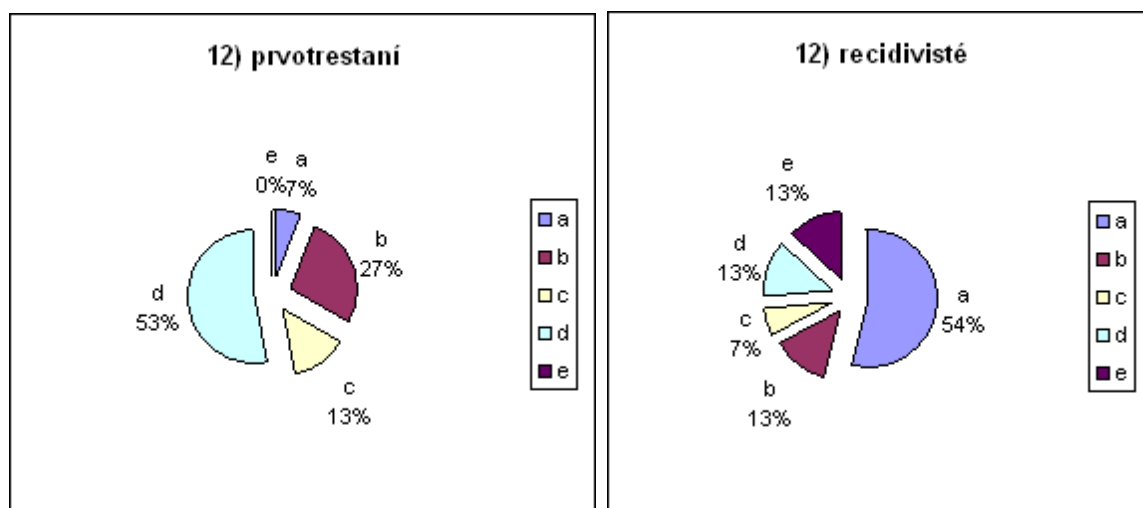
sociálních a životních hodnot jedince v majoritní společnosti. Velmi často v krátké době po výkonu trestu páchají trestnou činnost a pět se vrací do věznice.

Otázka číslo 12: S kým žijete ve společné domácnosti?

Legenda:

- a) sám
- b) s přítelkyní
- c) s manželkou
- d) s rodiči
- e) s kamarády

	a	b	c	d	e
prvotrestaní	1	4	2	8	0
	a	b	c	d	e
recidivisté	8	2	1	2	2

Z výsledků tohoto grafu vyplynulo, že **53%** odsouzených z vyšetřované skupiny **prvotrestaných žijí v rodinách orientačních** (rodiny, do které se narodili). **40%** má někoho jiného s kým sdílí společnou domácnost, a tito odsouzení mají také možnost po výkonu trestu obrátit se na své nejbližší o pomoc. Uvádí, že **nikdo** z nich **nežije ve společné domácnosti s kamarády**.

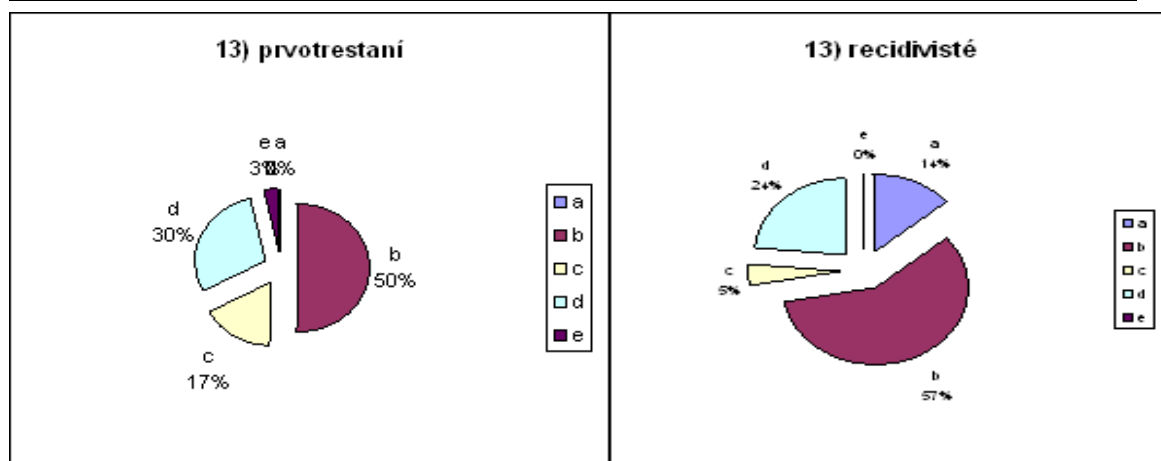
U odsouzených **recidivistů** se stává, že se po výkonu trestu kontaktují na osoby se kterými sdíleli společnou celu, nebo s nimi páchali trestnou činnost. **Osamoceno** v domácnosti žije **54%** recidivistů. Odsouzeným, kteří uvádějí, že **žijí ve společné domácnosti s kamarády**, z vyšetřované skupiny **recidivujících** odsouzených jich je **13%**. **Sociální pracovník** a následně **sociální kurátor** nabídne pomoc při hledání bydlení a zároveň finanční pomoc.

Otázka číslo 13: Udržoval jste ve výkonu trestu kontakt s rodinou, popř. osobami blízkými? Máte možnost více odpovědí.

Legenda:

- a) ne
- b) ano, písemně
- c) ano, telefonicky
- d) ano, jezdili mi na návštěvy
- e) ano, byl jsem na přerušení výkonu trestu

	a	b	c	d	e
prvotrestaní	0	15	5	9	1
	a	b	c	d	e
recidivisté	3	12	1	5	0

Procentuelně jsou znázorněny využití možnosti kontaktů

Z tohoto grafu vyplynulo, že odsouzení **prvotrestaní** se po celou dobu výkonu trestu **snaží udržovat se svou rodinou a svými nejbližšími kontakt pravidelný všemi možnými způsoby**. Snaží se o to, aby nedošlo k narušení citové vazby. Tato snaha je zřejmá i ze strany rodiny a přátel odsouzených. U odsouzených prvotrestaných lze využít možnosti § 56, zákona č. 169/1999 Sb. přerušení výkonu trestu. Přerušení výkonu trestu předchází často volné vycházky v souvislosti s návštěvou. Z vyšetřované skupiny **prvotrestaných** odsouzených byl **1** odsouzený na přerušení výkonu trestu tj. **3%** ze všech možných využitých kontaktů.

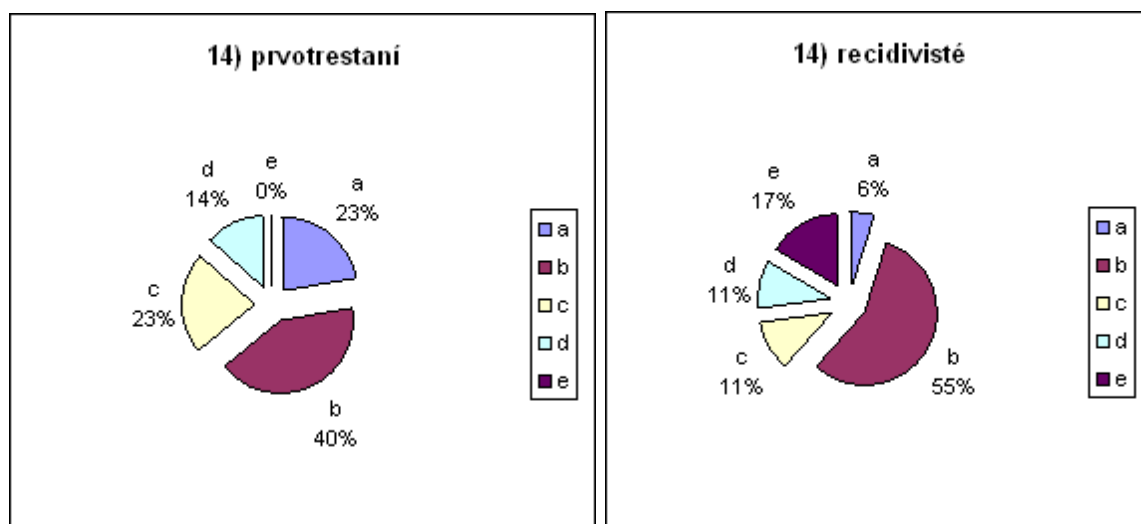
Z vyšetřované skupiny **recidivujících** odsouzených uvedlo **14%, že po dobu výkonu trestu neudržovali kontakt s rodinou**. Převažoval kontakt písemný, který udržovalo **57% recidivujících** odsouzených. Důvodem bývají narušené rodinné vazby, tíživá finanční situace, nebo velká vzdálenost od místa bydliště.

Otázka číslo 14: Navštěvoval jste ve VTOS nějaký kroužek? Máte možnost více odpovědí.

Legenda:

- a) zájmový
- b) sportovní
- c) vzdělávací
- d) výchovný
- e) žádný

	a	b	c	d	e
prvotrestaní	5	9	5	3	0
	a	b	c	d	e
recidivisté	1	10	2	2	3

Výsledky tohoto grafu poukázaly na využívání programu zacházení. U odsouzených **prvotrestaných** převažoval zájem o kroužky sportovní např. fotbal, nohejbal, posilovnu. **Sportovních kroužků využilo 40 %** ze skupiny prvotrestaných odsouzených. **23%** mělo zájem o kroužky **zájmové**, **14%** o **výchovné** a **23%** o kroužky **vzdělávací**. Z odsouzených, kteří jsou ve výkonu trestu poprvé neodmítl nikdo účast na nějakém kroužku.

U vyšetřované skupiny **recidivujících** odsouzených vyplynulo, že ústřední zájem byl o kroužky **sportovní** a to u **55% odsouzených**. Kroužků **zájmových** se účastnilo **6%**, **vzdělávacích 11%** a **výchovných také 11% odsouzených**. **17% odsouzených uvedlo, že se kroužků neúčastnili vůbec**. Svědčí to o neschopnosti recidivujících odsouzených efektivně

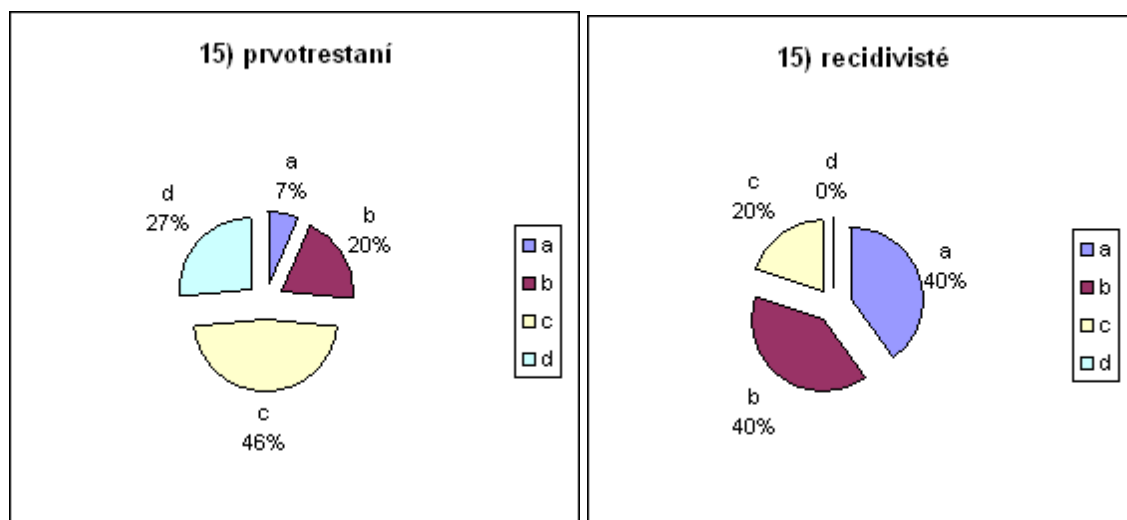
využívat čas. Dále o nezájmu o společné aktivity, u kterých je potřeba dodržovat stanovená pravidla a které nepřinášejí okamžité uspokojení.

Otázka číslo 15: Myslíte, že Vám kroužek v něčem pomohl?

Legenda:

- a) ne, je to k ničemu
- b) ano, utekl mi čas
- c) ano, dozvěděl jsem se nové informace
- d) ano, zvýšil jsem si kvalifikaci

	a	b	c	d
prvotrestaní	1	3	7	4
	a	b	c	d
recidivisté	6	6	3	0

Výsledky tohoto grafu poukázaly na snahu odsouzených využít své návštěvy kroužků k získání nových informací a také ke zvýšení kvalifikace. U skupiny **odsouzených, kteří jsou ve výkonu trestu poprvé, se o získání informací a doplnění kvalifikace snažilo 73 %**. Pouze v jednom tato skupina zhodnotila kroužky jako bezdůvodné.

U vyšetřované skupiny recidivujících odsouzených byl zájem o kroužky **zejména z důvodu rychlejšího uplynutí času**, takto odpovědělo **40%**. Odsouzení recidivisté bývají menším procentem zaměstnávání, kroužky slouží k účelnému využití volného času. **Dalších 40% uvedlo, že jsou kroužky k ničemu**. Z vyšetřovaného vzorku odsouzených recidivistů nikdo nevyužil možnosti zvýšit si potřebnou kvalifikaci, to vypovídá o jejich osobnosti, která

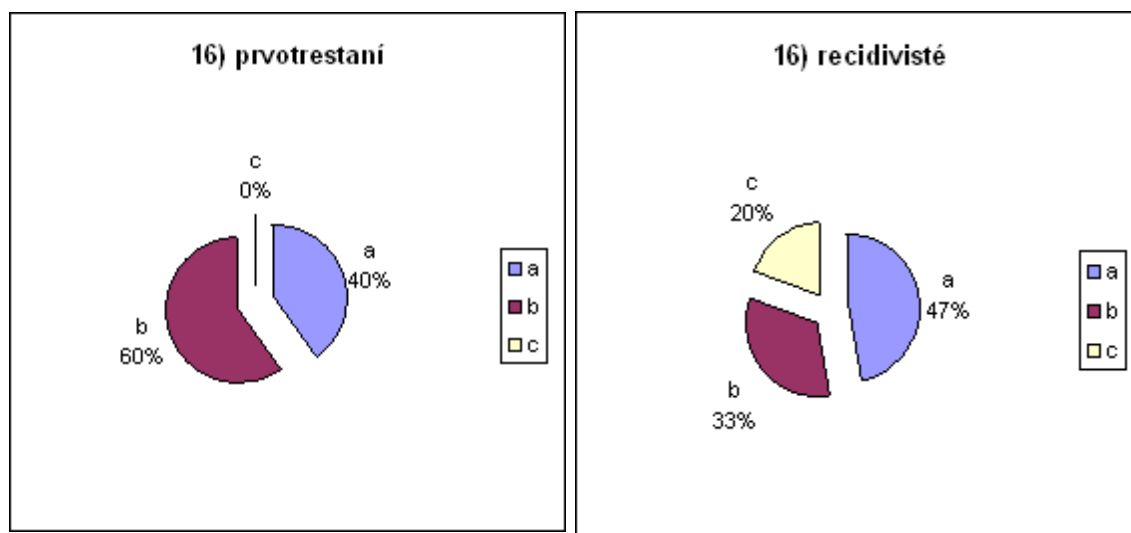
je dissociálně narušena. U takových osob je snaha získat majetek bez vlastního přičinění a velké námahy. Pouze **20% odpovědělo, že se dozvěděli nové informace.**

Otázka číslo 16: Myslíte si, že se o sebe budete umět postarat po výkonu trestu ?

Legenda:

- a) myslím si, že ano
- b) myslím si, že mi rodina pomůže
- c) ne, budu potřebovat pomoc sociálního kurátora

	a	b	c
prvotrestaní	6	9	0
	a	b	c
recidivisté	7	5	3

Tato otázka byla autorkou práce do dotazníku vložena pouze k celkovému doplnění obrazu o předpokladech odsouzených a jejich reálných šancích začlenit se do života na svobodě.

U vyšetřované skupiny **prvotrestaných odsouzených** se neobjevila ani jedna odpověď, že by se o sebe odsouzení po propuštění z výkonu trestu nedokázali postarat. **40%** z dotazovaných si myslí, že se o sebe na svobodě dokáží postarat sami a **60%**, že jim postačí **pomoc rodiny a osob blízkých.**

U vyšetřované skupiny **recidivistů** se ve **3 případech tj. 20%** objevila odpověď, že využijí pomoci sociálního kurátora. Zkušenost s hledáním práce a ubytováním po výkonu trestu již mají a tato zkušenost pro ně nebyla snadná a příjemná. 1000,- Kč od sociálního kurátora považují za finanční injekci do začátku v životě na svobodě.

4 VYHODNOCENÍ PŘEDPOKLADŮ

Vyhodnocení prvního předpokladu:

Z výsledků šetření dospěla autorka práce k závěru, že se **první předpoklad potvrdil**. Odsouzení prvotrestaní ve Věznici Kynšperk nad Ohří nemají po výkonu trestu odnětí svobody narušené sociální zázemí. Nejsou narušeny citové vazby s rodinou, družkou a kamarády. Kontakt s těmito lidmi udržují po celou dobu výkonu trestu. Mají vlastní bydlení, nebo bydlí u svých rodin. Jejich zaměstnání trvá, bývá pouze přerušeno. Když zaměstnání chybí, mohou se obrátit na pomoc své rodiny při výběru nového zaměstnání, jsou ochotní si doplnit další vzdělání, které by jim dávalo pojistku proti nezaměstnanosti. Jedná se o odsouzené, kteří nejsou kriminálně zdatní, jejich délka trestu zpravidla nepřevyšuje dobu 5 ti let.

20% z vyšetřovaného vzorku recidivujících odsouzených z Věznice Kynšperk nad Ohří nemá zajištěné bydlení, 47% má zajištěnou práci a v průběhu výkonu trestu mělo osobní kontakt s rodinou pouze 24%. Odsouzení recidivisté mají problémy s výběrem z nabídky vhodného zaměstnání. **Odmítají možnost dalšího vzdělávání.** Jako své důvody uvádějí, že by to nezvládli, že jsou již příliš staří na další učení. Se sháněním prostředků na obživu si nedělají starosti, neplánují si budoucnost a často se chovají antisociálně. Své špatné chování a přečiny svalují na své okolí. Vlastní zavinění nepřipouští. Uvádějí, že jim nikdo nenabídl rekvalifikaci, která by je bavila apod. Dalším problémem jsou narušené vazby s rodinou. Tito odsouzení tráví svůj dospělý život za branami věznice. Členové jejich rodiny se naučili žít bez jejich přítomnosti a pomoci. Někdy si jejich životní partneři nacházejí partnery jiné a pak se objeví další problém a tím je ubytování po výkonu trestu. Nabízené azylové domy, nejsou ubytováním oblíbeným. Jiná možnost se odsouzeným nabízí zřídkka. S těmito problémy se odsouzení vyrovnávají těžce a po svém. Nedá se proto vyloučit následná recidiva.

Vyhodnocení druhého předpokladu:

U **druhého předpokladu**, že skupina prvotrestaných věří, že využitím programu zacházení se lépe připraví na plynulý přechod z výkonu trestu na svobodu, **se potvrzení nedá zcela určit**. Program zacházení ve Věznici Kynšperk nad Ohří je plněn i odsouzených recidivistů. Je ale pravdou, že výsledky tohoto šetření potvrdily, že větší zájem o zvýšení kvalifikace je u vyšetřovaných odsouzených u skupiny prvotrestaných a to o 27%. Uvědomují si, že jim vzdělání pomůže k získání dobře placené práce, a že své nabyté znalosti a dovednosti mohou nabídnout potencionálním zaměstnavatelům. 3% je rozdíl u sledovaných skupin v zájmu o výchovné kroužky. 12% je rozdíl v zájmu o vzdělávací aktivity. Kroužky jsou ze strany skupiny prvotrestaných hodnoceny jako potřebné k získání nových informací, které by jim mohly pomoci v životě na svobodě. U odsouzených prvotrestaných lze pozorovat snahu o znovuzачlenění do společnosti. Recidivující odsouzení považují pobyt ve vězeňském zařízení za téměř normální způsob života.

5 NÁVRH OPATŘENÍ

Výsledky tohoto šetření využijí pracovníci oddělení výkonu trestu ve Věznici Kynšperk nad Ohří, kteří se podílí na tvorbě a realizaci programu zacházení, pouze k informaci. Nepovažuji za nutné přijímat nějaká mimořádná opatření. Nabídka programu zacházení ve Věznici Kynšperk je bohatá a dostačující.

Nelehkým a možná i nemožným úkolem specialistů oddělení výkonu trestu by měla být snaha o větší zájem odsouzených recidivistů k zařazení do vzdělávacích a výchovných kurzů a zároveň nalézt dlouhodobou motivaci k dokončení zvoleného kroužku.

6 ZÁVĚR

Cílem této práce je ukázat na činnost odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody ve Věznici Kynšperk nad Ohří. Komplex aktivit pracovních, vzdělávacích, speciálně výchovných a zájmových je veden personálem věznice v zájmu ochrany společnosti a pomáhá vracet odsouzené po výkonu trestu odnětí svobody zpět do společnosti s úmyslem připravit odsouzené na vedení řádného života a integraci do majoritní společnosti.

7 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- MOTLOCH, J. *Trestní předpisy 2002*. 1.vyd. Ostrava: Sagit, 2002. 288 s. ISBN 80-7208-253-1.
- NOVOSAD, L. *Základy teorie a metod sociální práce 1. díl*. 1. vyd. Liberec: TUL, 2003. 48 s. ISBN 80-7083-687-3.
- NOVOSAD, L. *Základy teorie a metod sociální práce 2. díl*. 1. vyd. Liberec: TUL, 2004. 91 s. ISBN 80-7083-890-6.
- SOCHŮREK, J. *Vybrané kapitoly ze sociální patologie 1. díl*. 1. vyd. Liberec: TUL, 2001. 81 s. ISBN 80-7083-494-3.
- SOCHŮREK, J. *Vybrané kapitoly ze sociální patologie 2. díl*. 1. vyd. Liberec: TUL, 2001. 47 s. ISBN 80-7083-495-1.
- ŠVINGALOVÁ, D. *Kapitoly z psychologie 1. díl*. 1. vyd. Liberec: TUL, 2002. 92 s. ISBN 80-7083-613-X.
- ŠVINGALOVÁ, D., PEŠATOVÁ, I. *Přehled současných sociálních služeb*. 1. vyd. Liberec: TUL, 2003. 21 s. ISBN 80-7083-754-3.
- VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. vyd. Praha: Portál, 2002. 444 s. ISBN 80-7178-678-0.
- VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pracovníky policie a vězeňské služby 2. díl*. 1. vyd. Liberec: TUL, 2003. 102 s. ISBN 80-7083-703-9.

Sborníky, kolektivní práce a časopisy

- BERNARD, J., CHODURA, B., KRATOCHVÍL, R. *Mediace v rámci výkonu trestu odnětí svobody*, příloha časopisu České Vězeňství č. 1/2005.
- Bulletin pro sociální pomoc, prevenci a intervenci*, Thum 32/2001.
- Metodika poskytování peněžitých dávek podle § 54 Vyhl. MPSV.č. 182/1991 Sb.*
- MITÁŠ, V. Ocenění vězeňské duchovenské péče, *České vězeňství*, ročník 13, č. 2/2005.
- Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 378/2004 Sb. – Řád výkonu trestu odnětí svobody. Zákon č. 169/199 Sb.- O výkonu trestu odnětí svobody.*

8 SEZNAM PŘÍLOH

- 1) DOTAZNÍK
- 2) FOTOGRAFIE

9 PŘÍLOHY

1) D O T A Z N Í K

Pokyny pro vyplnění:

Dotazník vyplňte pečlivě a bez obav ze sankcionání.

V dotazníku jsou použity otázky uzavřené.

uzavřené- zde zakroužkujte jednu nebo více možností, se kterými se ztotožňujete. Vždy bude u otázky uvedeno, zda je možnost zakroužkování více odpovědí.

1) Věk

- a) 20-30 let
- b) 31-40 let
- c) 41-50 let
- d) více než 50 let

2) Jaké je Vaše nejvyšší ukončené vzdělání?

- a) základní
- b) střední odborné bez maturity
- c) střední odborné s maturitou
- d) gymnázium
- e) vyšší odborné
- f) bakalářské
- g) vysokoškolské

3) Stav

- a) svobodný
- b) ženatý
- c) rozvedený
- d) vdovec

4) Po kolikáté jste ve výkonu trestu odnětí svobody?

- a) poprvé
- b) více než 3x

5) Pracoval jste před nástupem výkonu trestu?

- a) ano
- b) ne

6) Pracoval jste ve výkonu trestu?

- a) ano
- b) ne

7) Budete po výkonu trestu spolupracovat s úřadem práce?

- a) ano
- b) ne

- 8) Máte zajištěnou práci?
- a) ano
  - b) ne
- 9) S kým jste ve výkonu trestu odnětí svobody řešil otázku zaměstnání?
- a) sám, prostřednictvím korespondence
  - b) s rodinou
  - c) se sociálním pracovníkem věznice
  - d) se sociálním kurátorem
  - e) s nikým
- 10) Máte po výkonu trestu zajištěno ubytování?
- a) ano
  - b) ne
- 11) Řešil jste otázku ubytování?
- a) ne, mám ho jisté
  - b) ano, zjistil jsem si, zda se mnou rodina počítá
  - c) ano, požádal jsem o pomoc sociálního pracovníka
  - d) ano, požádal jsem o pomoc sociálního kurátora
  - e) ne, nemám zájem o azylové domy, nebo ubytovny
- 12) S kým žijete ve společné domácnosti?
- a) sám
  - b) s přítelkyní
  - c) s manželkou
  - d) s rodiči
  - e) s kamarády
- 13) Udržoval jste ve výkonu trestu kontakt s rodinou, popřípadě s osobami blízkými?
- a) ne
  - b) ano, písemně
  - c) ano, telefonicky
  - d) ano, jezdili mi na návštěvy
  - e) ano, byl jsem na přerušení výkonu trestu
- 14) Navštěvoval jste ve výkonu trestu nějaký kroužek? Možnost více odpovědí?
- a) zájmový
  - b) sportovní
  - c) vzdělávací
  - d) výchovný
  - e) žádný
- 15) Myslíte, že vám kroužek v něčem pomohl?
- a) ne, je to k ničemu
  - b) ano, utekl mi čas
  - c) ano, dozvěděl jsem se nové informace
  - d) ano, zvýšil jsem si kvalifikaci
- 16) Myslíte si, že se o sebe budete umět postarat po výkonu trestu?
- a) myslím si, že ano
  - b) myslím si, že mi rodina pomůže
  - c) ne, budu potřebovat pomoc sociálního kurátora

2) Fotografie pracovišť a kroužků

Pracoviště Korekt- zpracování textilního materiálu

Pracoviště Cirus – výroba zámkové dlažby

Pracoviště Propagace – zpracování propagačního materiálu

Pracoviště – vnitřní dílny

Divadelní kroužek

Hudební kroužek

Masérský kroužek

Sportovní kroužek – posilovna

Výtvarný kroužek

Výrobky z výtvarného kroužku

Výrobky z keramického kroužku

Opékání buřtů

Sociální poradenství

Vycházka s vychovatelem- sběr hub

Stavění sněhuláka

